

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

Svědkové Jehovovi a pohled společnosti na toto
náboženské hnutí

Tereza Zálešáková

Bakalářská práce
2013

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza Zálešáková**
Osobní číslo: **H10209**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Komunitní studia**
Název tématu: **Sekty a nová náboženská hnutí, Svědkové Jehovovi**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce bude informovat o rozšířeném jevu, kterým jsou sekty. První část bakalářské práce seznámí s pojmy, které se týkají této problematiky a objasní rozdíl mezi sektou a církví. Práce bude se zaměřit na základní rysy sekt, jejich organizací, osobou vůdce, způsoby získávání jejích členů atd. Další část bude obsahovat výčet nejznámějších sekt a náboženských hnutí v ČR. Prodrobněji bude zmapována náboženská společnost Svědkové Jehovovi, její historie, financování, organizace. Praktickou část bude tvořit kvantitativní výzkum určený veřejnosti zaměřující se na náboženskou společnost Svědkové Jehovovi.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BARRET, D.V. Sekty, kultury & alternativní náboženství. Praha: Ivo Železný, 1998

PARTRIDGE, C.H. Encyklopedie nových náboženství : nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita. Praha: Euromedia Group - Knižní klub, 2006

ABGRALL, J. Mechanismus sekt. Praha: Karolinum, 2000

ENROTH, R. Průvodce sektami a novými náboženstvími. Praha: Návrat domů, 1995

HRABAL, F.R. Lexikon náboženských hnutí, sekt a duchovních společností. Bratislava: CAD press, 1998

REMEŠ, P. Svědkové Jehovovi: historický přehled, Praha: Oliva, 1995

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Ondřej Štěch, Ph.D.

Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: 30. dubna 2012

Termín odevzdání bakalářské práce: 31. března 2013

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
532 10 Pardubice, Studentská 84

Mgr. Zbyněk Andrš, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2012

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Ondřeji Štěchovi, Ph.D. za vstřícný přístup, odborné rady a cenné připomínky, které mi poskytl při psaní mé práce.

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 22. 3. 2013

Tereza Zálešáková

Anotace

Má práce blíže mapuje náboženskou společnost Svědkové Jehovovi. V úvodu práce uvádím základní pojmy spojené s problematikou a jejich definice, zaměřuji se především na pojem „sekta“ a obtíže, které jsou s ním spojené. Dále přibližuji historii hnutí, vedení a financování organizace, členství, základní prvky víry a životní styl členů Svědků Jehovových. Další kapitola je věnovaná vztahu náboženského hnutí a okolního světa, zejména pak vztahu ke křesťanským organizacím. Teoretickou část uzavírá úvaha nad některými aspekty této náboženské společnosti, zabývám se zde především otázkou, jak se na Svědky Jehovovy dívat.

Pro svůj výzkum jsem zvolila jsem kvantitativní metodu a to dotazník, jehož cílem bylo zjistit pohled české společnosti na toto náboženské hnutí.

Klíčová slova: Svědkové Jehovovi, sekta, náboženská společnost, vztah ke společnosti

Annotation

My work examines the religious denomination Jehovah's Witnesses. In the introduction of the thesis I introduce the basic terms connected with the issues and their definitions. Much of the focus is on the term "sect" and the concerns that are connected with it. Furthermore I give some insight into the history of the movement, leadership and financing of the organization, membership, basic elements of faith and lifestyle of members of Jehovah's Witnesses. The following chapter is dedicated to the relationship between the religious movement and the outside world, especially in relation to other Christian organizations. The theoretical part is concluded by contemplation about some aspects of this religious society. In my work I occupy myself with the question; how to think of the Jehovah's Witnesses.

For my research I chose the quantitative method in the form of a questionnaire, with the goal to find out the general view that the Czech society holds of this religious movement.

Key words: Jehovah's Witnesses, sect, religious movement, relationship to society

Obsah

ÚVOD.....	3
TEORETICKÁ ČÁST.....	5
1. Náboženská společnost, církev a sekta.....	5
1.1. Úskalí spojená s pojmem sekta	6
2. Svědkové Jehovovi	8
2.1. Historie hnutí.....	9
2.1.1. Zakladatel Ch. T. Russell.....	9
2.1.2. Další vůdci	10
2.1.3. Historie Svědků Jehovových u nás	11
2.2. Organizace hnutí	13
2.2.1. Struktura hnutí	13
2.2.2. Členství	14
2.2.3. Vyloučení a odpadlíci	15
2.2.4. Financování hnutí	15
2.3. Víra.....	17
2.3.1. Satan a Velký Babylon	17
2.3.2. Armageddon a tisícileté panství.....	17
2.3.3. Rozdíly oproti křesťanským církvím	18
2.3.4. Šíření víry	19
2.4. Život člena	20
2.4.1. Vztahy, manželství, rodina	20
2.4.2. Zdraví a krevní transfúze	20
2.5. Vztah hnutí a okolního světa.....	23
2.5.1. Svědkové Jehovovi a křesťané.....	23
2.5.2. Vývoj organizace ve vztahu ke společnosti	24
3. Jak se na Svědky Jehovovy dívat?.....	26
PRAKTICKÁ ČÁST	28
4. Výzkum.....	28
4.1. Cíl výzkumu.....	28
4.2. Metodika a průběh výzkumu	28
4.3. Zpracování údajů a analýza dat	29
4.3.1. Charakteristiky respondentů	29

4.3.2. Struktury respondentů podle jednotlivých otázek	30
4.3.3. Hypotézy a jejich vyhodnocení.....	36
4.3.4. Zhodnocení výzkumu	42
5. Závěr	45
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	46
SEZNAM GRAFŮ	49
SEZNAM PŘÍLOH.....	50

Úvod

Tématika náboženských společností mě vždy velmi zajímala. Někteří moji příbuzní mají k duchovním věcem velmi blízko, a také já jsem byla vedena k tomu, abych nad těmito věcmi přemýšlela. Nikdy jsem ovšem nepatřila do žádné náboženské společnosti, protože pochybuji o tom, že existuje jen jedna pravda a jediný správný pohled na svět. Tento můj názor však podpořil zájem o ty, kteří věří, že pravdu našli.

Vybrala jsem si Svědky Jehovovy jako jednu z nejznámějších náboženských společností. Když se řekne sekta, mnoha lidem se vybaví právě Svědkové Jehovovi. Ze všech stran jsem na toto hnutí slyšela většinou záporné ohlasy nebo kritiku, a to mě na tom zaujalo. Nerada totiž uznávám svět jen černým nebo bílým a nemám ráda předsudky. Cílem mé práce je tedy přiblížit náboženskou organizaci Svědkové Jehovovi a popsat vztah, který k ní má česká veřejnost.

Nejprve jsem si chtěla utvořit nějaký ucelený pohled na tuto náboženskou společnost, a to byla také náplň mé teoretické práce. Mým cílem bylo podívat se na problematiku nezaujatě, nehodnotit správnost nebo nesprávnost jejich víry. Chtěla jsem jen popsat všeobecné principy, na kterých tato náboženská společnost funguje, v co tito lidé věří, jaké životy žijí. O to jsem se snažila, ale člověk podle mého názoru není schopen stoprocentní objektivnosti, a nevím tedy, do jaké míry se mi to povedlo.

Historie náboženské společnosti Svědkové Jehovovi byla první, na kterou jsem se ve své práci zaměřila. Podle mého názoru je důležité znát historické okolnosti, které měly vliv na utváření organizace, jak existuje dnes. V další kapitole je nastíněna organizace hnutí, tedy řízení hnutí, podmínky členství, způsob financování. Dále jsou rozebrány základní kameny víry a věroučné rozdíly mezi Svědky a křesťanskými církvemi a následuje přiblížení životního stylu členů této společnosti. V následující části jsem se zaměřila na vztah hnutí k veřejnosti, a také vztah k jiným křesťanským církvím. Závěr teoretické části tvoří úvaha nad některými aspekty tohoto hnutí a jejich porovnání s vybranými znaky sekty.

V teoretické části jsem čerpala hlavně z dostupné literatury. Abych se vyhnula předpojatosti, porovnávala jsem informace, které o sobě podávají sami Svědci a informace pocházející z jiných zdrojů. K mému pohledu na celý problém přispěla i osobní zkušenost. Zúčastnila jsem se rozhovoru, který vedl můj kamarád se dvěma členy, hlavním tématem byla zejména jejich víra. Tato diskuze také přispěla k mým obecným poznatkům a zanechala ve mně různorodé dojmy, ale nebyl to hlavní informační zdroj.

Tato náboženská společnost samozřejmě byla studována různými odborníky předemnou, a ti načerpali více zkušeností a vědomostí o této náboženské skupině, než kdy bych mohla obsáhnout já ve své bakalářské práci. Rozhodla jsem se tedy ukázat i jiný pohled na tuto skupinu, a to pohled zvenčí.

Praktická část je zaměřena na všeobecný názor veřejnosti. Cílem mého výzkumu bylo zjistit, co si lidé o Svědcích myslí, jaký k nim mají vztah, a na čem je tento vztah založen. Chtěla jsem zachytit různé informace, které o nich lidé všeobecně vědí, a porovnat je s informacemi, které jsem shromáždila já. Předpokládala jsem, že názory veřejnosti se ne vždy formují pečlivým studiem literatury, ale lidé přijímají názory druhých nebo si je utváří na základě neúplných informací. Praktická část vychází částečně z literatury, ale především z rozhovorů s mými příbuznými, kamarády nebo známými.

1. Náboženská společnost, církve a sekta

Nejprve bych chtěla uvést definice základních pojmů týkající se náboženských organizací, protože se úzce dotýkají problému, jak náboženskou společnost Svědkové Jehovovi uchopit.

Jak uvádí Vít Profant a Ivan O. Štampach (2000, [online]) : „*Náboženská společnost je seskupení lidí hlásící se k některému náboženství. K témuž náboženství se obvykle hlásí více náboženských společností lišících se v obřadu, ve výkladu nauky nebo ve vnitřním uspořádání. Církvi pak je podle tradiční terminologie křesťanská náboženská společnost, a to i tehdy, kdy to o sobě přímo v názvu neříká*“.

Církve mnoho lidí chápe jako protiklad slova sekta. Pojem sekta má ovšem mnoho definic a žádná zcela neobsáhne plný význam slova. Používá se také v sociologickém pojmosloví, především v sociologii náboženství. Pojmem sekta a jeho vztahem k pojmu církve se zabývali především sociolog Max Weber a jeho žák, německý profesor teologie Ernst Troeltsch.

Sekta má svůj původ z latiny a to konkrétně ze slova secta (směr, dráha, frakce), jež je odvozeno od slova sequi (následovat). Definici slova sekta uvádí Giddens (1991, s. 562): „*Sekta je náboženské hnutí, které se odchyluje od oficiálního směru*“.

Pojem sekta tedy označuje malou náboženskou skupinu, která vznikla oddělením od jiného náboženského společenství. Tato skupina následovala jiného vůdce a jiný názorový proud odlišný od převládajícího ideologického systému v daném náboženském společenství. Tento původní a neutrální význam slova sekta dnes už však nevyhovuje. Mnoho náboženských organizací, které jsou jako sekta označovány, se neoddělily od nějakého většího náboženského celku. (Vojtíšek, 2004, [online])

Jandourek (2001, s. 212) ve svém Sociologickém slovníku uvádí o sektě toto: „*Typ náboženské organizace chápající samu sebe jako společenství vyvolených, kteří uskutečňují pravou víru a praxi, (...) členové sekty se často shromažďují kolem charismatické osobnosti, mají negativní postoj ke světu a státu.*“

Obecně bychom mohli říct, že náboženská společnost je sektou, splňuje-li znaky sekty. Zde jsou některé základní znaky podle Zdeňka Vojtíška (1998, [online]):

1. Nesvoboda v myšlení. Členové znají perfektně učení, které vyznávají, ale nejsou schopni objektivního náhledu na svou náboženskou společnost. Nepřijímají žádnou kritiku, která by se jí dotýkala.

2. Autorita a moc. Členové podřizují svůj život zakladatelům, mesiášům nebo vedoucím sborům náboženské společnosti, připisují jim neomylnost a jejich výroky považují za nezpochybnitelné. Členům je často zakázáno sledovat jiné informační kanály, jako třeba televizi nebo knihy a texty, které byly označeny jako nebezpečné a nebyly schváleny vedením.
3. Hypnotické stavy jako nástroj upevnění víry. Prožitky, které členové zažijí ve stavu hypnózy, považují za pravdu a argumentují právě vlastní zkušeností. Taková „pravda“ se těžko dá vyvrátit.
4. Podceňování rozumu. Vzděláním se často opovrhuje jako něčím nepotřebným, důležité je především znát věrouku té které náboženské organizace.
5. Závislost na skupině. Členové mezi sebou mají často pevné vztahy. Pro člověka, který se cítí nejistý a zranitelný v dnešní výkonové společnosti a nemůže najít smysl života, se tato skupina může zdát bezpečným úkrytem. Je pak velice těžké z ní odejít, často je s tím spojená ztráta přátel nebo i rodiny.
6. Představa nebezpečného nepřítele. Členové se často uzavírají před okolním světem, který považují za špatný, a který je neustále pronásleduje.
7. Pocit výlučnosti. Sekta vzbuzuje ve svých členech zdání výjimečnosti a nadřazenosti. Členové přesvědčení, že poznali něco velice zvláštního a jedinečného, nebo že jsou k něčemu vyvoleni.
8. Uzavřenost. Sekta projevuje malý zájem o život ve vnějším světě a zřídka se v něm nějakým způsobem realizuje. Často není otevřena všem bez ohledu na motivy a postoje, spíše se snaží člověka vytrhnout z jeho dosavadního života a ovládnout ho.

1.1. Úskalí spojená s pojmem sekta

Jak už jsem uvedla dříve, pojem sekta znamená pro každého něco trochu jiného, ale téměř vždy má značně negativní význam. Pro křesťanskou společnost je termín označením různých křesťansky nepravověrných skupin, široká veřejnost připisuje sektě tzv. „vymývání mozku“ apod. (Profant, 2000, [online])

Hranice mezi náboženskými společnostmi, které pro společnost nejsou škodlivé a těmi nebezpečnými, není vždy zcela jasná. Označení sekta je často přiřčeno novému náboženskému hnutí zcela neprávem. To s sebou nese různé důsledky, veřejností začne být skupina vnímána jako nebezpečná, autoritářská, fanatická. Slovo sekta s oblibou používají

média, aby dané zprávě přidaly na senzaci. Málokteré hnutí by se však jako sekta samo označilo, tuto nálepkou jim vždy dávají druzí. Jen zřídka dostanou náboženské společnosti šanci obhájit se, říci, v co věří. Jakmile jsou známy jako sekta, musejí se vyrovnávat s předsudky a odmítavým postojem společnosti. (Barret 1998)

Tento problém řeší i Zdeněk Vojtíšek (2004, [online]), který poukazuje na důsledky pro nová náboženská hnutí, která by mohla být přínosem pro společnost, ale která díky označení sekta ztrácí dobrou pověst a veřejnost jim přisuzuje značně záporné vlastnosti. Proto je třeba užívat tohoto označení s maximální možnou opatrností. Odborníci nejsou zcela jednotní v řešení tohoto problému. Jedna skupina se snaží najít popisnou a hodnotově neutrální definici sekty, aby se upustilo od používání slova sekta v negativním významu. Druhý tábor bojuje za opuštění termínu sekta a jeho nahrazení nějakým neutrálním výrazem. Takovým výrazem může být např. nové náboženské hnutí nebo alternativní náboženské hnutí.

Ani jedno řešení bohužel není ideální. Popisných definic už bylo vytvořeno velké množství, ale žádná z nich nevedla k dokonalé shodě mezi odbornou veřejností. Pokud se někteří lidé budou vyhýbat termínu sekta ve vědecké rovině, jazyková potřeba tohoto slova nezanikne. Většina lidí ho bude dále používat. Vše souvisí s tím, že sekta není deskriptivním pojmem, ale pojmem relačním, nepopisuje vlastnosti, ale vyjadřuje vztah. Tento negativní vztah má většinová společnost k nějaké menšinové náboženské skupině. Jak uvádí Vojtíšek (2004, [online]): „*Nové náboženské hnutí totiž vytváří ve společnosti napětí, které společnost odsuzuje pejorativním výrazem sekta.*“ Pokud termín sekta takto uchopíme, otevírají se nám nové možnosti. Především je třeba prozkoumat, proč má společnost k náboženské skupině negativní vztah. Zda je tento vztah založen na opravdovém nebezpečí, které daná skupina představuje, nebo zda je to jen výraz xenofobie a netolerance.

2. Svědkové Jehovovi

Svědkové Jehovovi jsou jednou z nejznámějších náboženských společností. Její členové se označují za jediné pravé křesťany. Patří mezi nové náboženské směry vzniklé na začátku 19. století v USA a řadí se mezi takzvaná chiliastická nebo milenaristická hnutí. Milenarismus od slova milénium (tisíciletá vláda Kristova předpovězena v Bibli), výraz chiliasmus je totéž, ale vychází z řečtiny. Jak uvádí Giddens (1991, s. 430): „*Jejich příslušníci očekávají okamžité kolektivní spasení v důsledku brzké apokalypsy nebo návratu ztraceného zlatého věku*“.

Proč se nazývají Svědkové Jehovovi? Přesné zdůvodnění můžeme najít na oficiálních stránkách. Svůj název přijala organizace v roce 1931. Jehova je podle Svědků osobní jméno Boha a svědek je člověk, který se zastává názorů a faktů, o nichž je přesvědčen. Svědkové Jehovovi jsou tedy skupinou lidí, kteří šíří pravdu o Jehovovi. Mluví s lidmi o svém přesvědčení, které pochází z Bible. (Proč *si říkáte Svědkové Jehovovi* 2013, [online])

Jméno Jehova se v původních hebrejských textech objevuje téměř 7 000krát. Většina Biblí je však v této podobě neuvádí, ale nahrazuje je slovy jako Pán, Bůh nebo Hospodin. Vojtěch Engelhart (1974, s. 52) tvrdí, že to bylo zapříčiněno hlubokou úctou rabinů k Božimu jménu. Později tuto úctu zdědili i apoštolové, takže se v Novém zákoně jméno Jehovah nevyskytuje ani jednou a křesťanské církve osobní jméno Boha také nevyslovují.

Svědkové Jehovovi působí ve více než 230 zemích. Nevedou přesné počty členů, jen počty zvěstovatelů, kterých bylo v roce 2012 něco kolem 7.5 milionu. Počet zvěstovatelů v České republice je 15 456. (Ročenka 2013)

Jak je známo, za éry komunismu byla u nás náboženská svoboda značně omezena. Až po sametové revoluci v roce 1991 byl přijat Zákon č. 308/1991 "o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností". Svědkové Jehovovi byli zaregistrováni v roce 1993 podle zákona č.161/1992 Sb. o registraci církví a náboženských společností.

Svědkové Jehovovi odmítají vykonávat vojenskou službu, neangažují se ani v politickém životě, nechodí volit. V minulosti byli za svou víru často pronásledováni. Za druhé světové války jich byla velká část poslána do koncentračních táborů a protrpěli si své i za „železnou oponou“. Dodnes jsou v některých zemích utiskováni a vězněni za svou víru.

2.1. Historie hnutí

2.1.1. Zakladatel hnutí Ch. T. Russel

Za svého zakladatele považují Svědkové Jehovovi Ježíše, protože on je zakladatelem křesťanství. Nicméně hnutí založil a později se stal prvním prezidentem Charles Taze Russel, který se narodil 16. února roku 1852 v pensylvánském Pittsburghu ve Spojených státech amerických. Russel vyrůstal v přísném kalvinistickém zázemí, ale jako mladý se proti němu vzbouřil. Odmítal myšlenku nebe a pekla, nelíbila se mu představa Boha jako milujícího patrona, který uděluje pekelné tresty milionům hříšníků. Prošel náboženskou krizí a chtěl se víry navždy vzdát. (Butterworth 1993, s. 90)

Jeho rozhodnutí se změnilo, když se setkal s Jonasem Wendelem, kazatelem hnutí Půlnoční křik. Ten ho přesvědčil o důležitosti Bible. Russel tedy shromáždil své přátele a začal se věnovat studiu Bible, vznikla tak v roce 1870 skupina Badatelé Bible. Tito mladí lidé došli k závěru, že dosud Bible nebyla správně vyložena, a že pouze oni mají tu schopnost odhalit pravdu, která se v Bibli skrývá. Svě závěry poté uveřejnili v časopise Potrava pro myslící křesťany.

Charles Taze Russel začal vydávat svůj vlastní časopis a v roce 1879 vyšlo první číslo časopisu Sionská strážná věž a zvěstovatel přítomnosti Kristovy. V roce 1881 založil Russel novou náboženskou organizaci Sionskou traktátní společnost Strážná věž (zkráceně Strážná věž) a v roce 1884 pak byla zapsána do rejstříku.

Jak uvádí Remeš (1995, s. 7): „*Russel se ukázal jako mimořádný organizátor. Byla to spíše tato věc než nějaká původnost nauky či její biblické zpracování, která způsobila, že Badatelé Bible se prosadili v mnoha adventistických skupinách.*“

Russel trval na řízeném studiu Bible spíše než na individuální četbě a napsal velké množství biblických článků a publikací. Svědkové ovšem dodnes cítí rozpaky nad některými jeho výroky a také různými skandály, které ho nestaví do příliš příznivého světla. Jedním z takových skandálů byla tzv. zázračná pšenice. Russel nabízel na stránkách Strážné věže k prodeji pšenici, o které byl přesvědčen, že je 10x až 15x výnosnější než obyčejná pšenice. Na časopis, který ho obvinil z podvodu, podal žalobu. Soud ovšem prohrál, protože odborníci nezjistili, že by se tato pšenice zásadně lišila od jiných druhů. (Butterworth 1993, s. 91)

Russel předpověděl, že rok 1874 přinese konec světa a Kristův návrat. Když se toho roku nic nestalo, Russel vysvětlil, že rok 1874 byl počátkem Kristovy „neviditelné přítomnosti“ na zemi. Jako důkaz uvedl značný vědecký a sociálně- kulturní rozvoj, který

podle něho začal právě v roce 1874 a který od té doby stále pokračuje. 1914 byl další rok, který Russel určil jako klíčový rok, kdy dojde k Armageddonské bitvě a kdy bude nastoleno tisícileté Kristovo panství. Začátek první světové války snad naznačoval, že by konec mohl přijít. Když se však nic takového nestalo, nastalo mezi Russelovými stoupenci velké zklamání a mnozí organizaci opustili. Russel umírá ve vlaku 31. října 1916. (Remeš 1995, s. 10)

2.1.2. Další vůdci

Po smrti Russela se jeho nástupcem stal Joseph Franklin Rutherford. Ten se narodil 8. listopadu 1869 ve městě Boonville ve státě Missouri a byl pro mnohé členy znám jako „Judge“ neboli „Soudce“. Po jeho nástupu došlo k mnoha změnám.

Prvním problémem, který musel Rutherford vyřešit, byl již zmíněný rok 1914 a nenaplněné proroctví předchozího vůdce. Rutherford došel k názoru, že rok 1914 byl významným, ale byl mylně vykládán. Ve skutečnosti byl rok 1914 rokem „neviditelného příchodu“ Ježíše Krista, což je uznáváno i dnešními Svědky (Velechovský 2012, [online]) Kromě Strážné věže začal být vydáván časopis Zlatý věk (později přejmenován na Probuďte se!). V rámci doktrinálních změn Rutherford zavedl, že každý nový člen musí být aktivním božím služebníkem. To znamenalo aktivnější misijní činnost, členové začali chodit dům od domu a rozdávat lidem časopisy. Pod vedením Rutherforda se hnutí rozšířilo po celém světě a roku 1931 se přejmenovalo na Svědky Jehovovy.

Po jeho smrti v roce 1942 se vůdcem hnutí stal Nathaniel Homer Knorr. Za jeho vůdcování se především kvůli hromadné propagaci a reklamě rozrostlo několikatisícové hnutí na hnutí čítající více než 1 milion členů. Knorr kladl velký důraz na vzdělání a za jeho působení bylo založeno několik škol a náboženská rozhlasová stanice. Další změna, kterou hnutí prošlo, bylo rozšíření vedení, vůdce přestal být ve svém rozhodování sám, ale vznikl vedoucí sbor Svědků Jehovových. (Franz 1998)

Knorr také určil rok, kdy nastane konec světa, a to rok 1975. S blížícím koncem světa se nechaly pokřtít tisíce nových Svědků, jiní přestali studovat a chodit do práce nebo prodali veškerý svůj majetek a připravovali se na nastolení nového řádu. S rokem 1975 přichází ovšem další velké zklamání, lidé opouštějí hnutí a v některých případech požadují svůj majetek zpět. Vedoucí sbor Svědků Jehovových se ovšem odvolává zejména na nepochopení ze strany běžných věřících a na překroucení významu slov, která byla publikována v časopisech Strážná věž a Probuďte se!. (Remeš 1995, s. 15-16)

Dalším vůdcem náboženské společnosti Svědkové Jehovovi se stal roku 1977 Frederick W. Franz. Ten zemřel roku 1991 a na jeho místo nastoupil vůdce Milton G. Henschel, který se zasadil o řadu změn.

Jak píše na svých stránkách Petr Velechovský (2012, [online]) : „*Radikálnější změny nastávají ve Vedoucím sboru od roku 1999, kdy staří členové (80–96 let) začínají být pro vedení rozrůstající se organizace nepružní a brzdí její rozvoj. Do vedení jsou jmenováni mladší, což bylo doposud vzhledem k naukám SJ nemožné.*“

Avšak reakcí na reorganizaci společnosti a další provedené změny je značná nespokojenost a nevole, kvůli kterým Henschel v roce 2000 abdikuje jako první ze všech vůdců organizace.

Současným prezidentem Strážné věže je Don Alden Adams narozený roku 1925 v Illinois USA. Dnes Svědkové tvrdí, že pevné datum konce tohoto světa nelze stanovit. Jakákoliv dřívější snaha o určení data byla pouze jen osobním názorem a neshoduje se s Biblií: O tom dni a hodině neví nikdo, ani nebeští andělé, ani Syn, ale pouze Otec (Matouš 24:36).

2.1.3. Historie Svědků Jehovových u nás

Jak uvádí Branislav Martinek (2000) Svědkové Jehovovi začali působit na našem území v roce 1907. První člověk, který zde začal šířit Russelovy spisy mezi lidmi a veřejně hlásat jeho učení, byl muž německé národnosti Erler. V roce 1914 začal kazatel Max Freschel na našem území seznamovat s učením Svědků židovský lid. Počet lidí, které nauka zaujala, pomalu narůstal a již v roce 1916 se v Mostě pravidelně scházeli Badatelé bible. Ti byli ovšem zaměřeni především na německy mluvící obyvatelstvo a Strážná věž, která začala vycházet v roce 1923, se vyznačovala velmi špatnou češtinou.

Ve stejném roce byli pověřeni rozšiřováním činnosti organizace v českých zemích manželé Gleissnerovi. 5. 6. 1923 vznikla na našem území společnost Mezinárodní sdružení vážných badatelů Bible - Strážná věž biblická a traktátní společnost a v roce 1931 se toto sdružení stejně jako v jiných zemích přejmenovalo na Svědky Jehovovy. Přívrženců stále přibývalo, v roce 1932 se v pražském Varieté v Karlině konal první mezinárodní sjezd, na který dorazilo až 1500 osob z Československa a okolních zemí. Také vznikla odbočka v Praze.

V druhé polovině 30. let sílil nacistický vliv, který způsobil, že se Svědkové stáhli z pohraničí, kde jejich pacifistickým myšlenkám nebylo obyvatelstvo příliš nakloněno, a

zaměřili se především na české oblasti. Od srpna 1938 však byla zakázána všechna jejich shromáždění, a pro Svědky Jehovovy nastaly těžké časy. Mnozí z nich byli bití a věznění nebo odvedeni do koncentračních táborů. (Velechovský 2012, [online])

Po skončení druhé světové války se hnutí začalo znovu probouzet a organizovat se, v roce 1945 oficiálně oznámilo Ministerstvu vnitra obnovení své činnosti. Do roku 48 zaznamenalo hnutí vzrůst počtu členů a celkový rozkvět, který byl ovšem utlumen nástupem komunismu. V květnu 1948 Stb vytvořila seznam Svědků, u kterých měly být provedeny domovní prohlídky. Celá akce se pak uskutečnila 29. listopadu téhož roku, při které byla zabavována literatura a zatýkáni pracovníci pražské odbočky. Ti, kteří zůstali na svobodě, se mezitím scházeli tajně v malých skupinkách.

V roce 1952 příslušníci Stb znovu navštěvovali vytipované domy a zabavovali literaturu, výsledkem bylo zatčení 120 osob. Vedoucí představitelé a řada dalších členů byli odsouzeni k vysokým trestům odnětí svobody. Organizace se však nerozpadla, ale nadále fungovala. Dokonce byla schopna zorganizovat peněžní sbírku na pomoc těm Svědkům, kteří utrpěli ztrátu v důsledku zatčení svých blízkých.

Asi v polovině padesátých let se Stb rozhodla pro odlišný přístup. Jejím záměrem bylo rozložit a zničit organizaci zevnitř. Začala nabízet vytipovaným členům organizace spolupráci, ovlivňovat jejich názory a myšlenky, které se poté šířily mezi Svědky dále. Některé se jim podařilo tímto způsobem získat na svoji stranu. To způsobilo, že se hnutí rozdělilo na dvě nesmiřitelné skupiny. Vedení organizace v čele s B. Millerem bylo ochotné spojit své cíle s Stb a postavilo se proti těm lidem, kteří se nenechali pro spolupráci přesvědčit. Začaly se cenzurovat i články, které vycházely v české Strážné věži, a které se dotýkaly problémových témat jako např. komunistické ideologie, zachování politické neutrality nebo krevních transfúzí. Vedení také poskytovalo informace ministerstvu vnitra a přijímalo od něj některé pokyny. Radikálnější část Svědků pod vedením V. Matějky se začala od tohoto vedení distancovat a považovala za směrodatné pouze oficiální pokyny přicházející z Brooklynu. Postupně však byli tito lidé ze sborů vylučováni pro buňčství, sektářství apod.

Po roce 1989 byla Stb zrušena a vedoucí sbor požádal tyto vyloučené, aby se znovu spojili s ostatními sbory. Tím se hnutí znovu sjednotilo. (Martinek 2000).

2.2. Organizace hnutí

2.2.1. Struktura hnutí

Organizace má velmi propracovanou hierarchickou strukturu. Vše je řízeno vůdcem a jedenácti členy vedoucího sboru. Vedoucí sbor Svědků Jehovových neboli „věrný a rozvážný otrok“ sídlí v Brooklynu v New Yorku. Jak je uvedeno na oficiálních stránkách Svědků Jehovových, tito lidé poskytují biblické vedení a pokyny vedoucím pobočkám po celém světě. Rozhodují tedy ve věcech učení, ale také o veškeré prezentaci Svědků na veřejnosti. Od všech členů se očekává nekritické přijímání doktrín a bezmezná poslušnost co se týče organizačních požadavků. Vedoucí sbor o sobě tvrdí, že je jediný, který má dar od Boha interpretovat naprosto správně Bibli. Patří také mezi tu skupinku 144 000 vyvolených, tzv. „pomazaní“, kteří budou jednou vládnout společně s Kristem v jeho tisíciletém panství.

Jen malá část Svědků se však vyzná v tom, jak vlastně ústřední část společnosti funguje. Neví, jak se dospívá k rozhodnutím v otázkách učení, ohledně organizace společnosti, ohledně jejích celosvětových aktivit atd. Všechny tyto věci jsou zahaleny tajemstvím, protože vedoucí sbor nezasedá veřejně. (Franz 1998)

Vedoucí sbor vysílá každý rok své zástupce do různých odboček po celém světě, aby konzultovali vývoj a směřování organizace v daném regionu se zástupcem odbočky. Každá odbočka má svůj výbor tří až sedmi členů, ti řídí činnost v dané oblasti, kterou mají na starosti, přičemž jedna odbočka může spravovat i více než jeden stát. V České republice se tato odbočka nachází na adrese Bryksova 939/37, 198 21 Praha 9.

Na dalším stupni hierarchie stojí tzv. oblast, jehož hlavou je oblastní dozorce. U nás se nacházejí dvě oblasti, a to Čechy a Morava. Hranice těchto oblastí se ovšem neshodují s hranicemi územních částí, na které se Česká republika oficiálně dělí, a zahrnují celé naše území.

V každé oblasti se nachází několik krajů, oproti oficiálnímu rozdělení České republiky na čtrnáct krajů je jich v České republice pouze dvanáct. Každý kraj má na starosti krajský dozorce.

Asi 20 sborů tvoří jeden kraj. O každý sbor se stará tzv. rada starších a každý sbor čítá tak 40-100 členů. Do sboru také pravidelně dojíždějí cestující starší, kteří jsou někdy označováni jako krajští nebo oblastní dozorcí. V České republice funguje 233 sborů. (Ročenka 2013)

2.2.2. Členství

Svědkové Jehovovi mezi sebe vítají nové členy, členem se může stát každý bez ohledu na věk, pohlaví, vzdělání nebo fyzický stav. Každý Svědek Jehovův však musí být pokřtěn. Jak uvádí Butterworth (1993, s. 92), členství předchází určité kroky:

1. **První kontakt.** Jsou různé možnosti, jak tento kontakt uskutečnit. Nejčastěji k tomu dochází, když Svědkové vykonávají „službu dům od domu“. Pokud je lidé pustí přes práh, povídají si s nimi o otázkách víry a nabízejí k prostudování svou literaturu. Pokud člověk projeví o jejich učení zájem a nabízenou literaturu přijme, je označen jako potenciální věřící neboli „zájemce“.
 2. **Opakovaná návštěva.** Svědkové zájemce navštíví znovu, tentokrát se ptají, jak literatura zapůsobila. Pokud se jim nedostane odmítavého postoje a daný člověk projeví zájem a snahu jejich učení porozumět, přidělí mu zkušeného člena sboru, který s ním probírá základy nauky.
 3. **Pravidelná shromáždění.** Postupně je daný člověk představován sboru a začíná docházet na jejich pravidelná shromáždění. Na těchto setkáních se již aktivně zapojuje a jeho znalost učení se prohlubuje. Navazuje také vztahy s ostatními Svědky.
 4. **Příprava na křest.** Pokud zájemce nabude přesvědčení, že je připraven na křest, je podroben rozhovoru se sborovými staršími. Ti zkoumají jeho názory a postoje k životu a na základě toho se rozhodnou, zda nastala doba křtu. Pokud ano, určí se datum.
 5. **Křest.** Křty obvykle probíhají na každoročních sjezdech. Je zde pokřtěno třeba i několik set stoupenců. Křest provádí sborový starší, tzv. křtící tak, že ponoří budoucího člena celého do vody. Doba, kterou člověk pod vodou stráví a následné vynoření symbolizuje skoncování se starým způsobem života a vstup do nového.
- V roce 2012 se nechalo pokřtít 268 777 nových členů. (Ročenka 2013)

Členství přináší jasná pravidla pro každého Svědka. Jedinec musí žít v souladu s učením Svědků, vykonávat misijní činnost a pravidelně se účastnit shromáždění v sálech Království, která se konají dvakrát až třikrát týdně. Pokud člověk řeší jakýkoliv problém, má možnost obrátit na sborové starší. Ti na základě nauky doporučí členovi postup při řešení dané záležitosti. Nabízejí tak odpovědi na všechny otázky týkající se soukromého i profesního života svých členů.

2.2.3. Vyloučení a odpadlíci

Členství může být zrušeno z několika důvodů. Daný člen se může sám dobrovolně rozhodnout o ukončení členství nebo je exkomunikován. Příčin pro exkomunikaci může být několik, nejčastěji však kvůli odsouzeníhodnému způsobu života (cizoložství, kriminalita atd.) nebo kvůli překrucování víry, odmítání oficiálních interpretací apod. Bývalí členové se stávají „odpadlíky“ a pro současné členy je tabu se s těmito lidmi stýkat nebo je jen pozdravit. Bible jasně říká: Odstraňte toho ničemu ze svého středu (1. Korint'ánům, 5:13)

Problém vyloučení rozebral ve své knize Krize svědomí Raymond Franz (1998). Ten strávil v organizaci šedesát let svého života a posledních devět let působil jako jeden z členů vedoucího sboru. Franz začal mít vážné pochybnosti o správnosti učení a byl z řad Svědků vyloučen. Jak vyplývá i z jeho zkušeností, exkomunikace z organizace je značně traumatizující záležitostí. Pro člověka, který se v tomto hnutí angažoval velkou část svého života a všichni jeho blízcí jsou také Svědci, se vyloučením často zhroutl celý svět. Franz uvádí, že tento trest hrozí nejen lidem, kteří hřeší záměrně a dopouštějí se nemravností, ale také lidem, kteří nepřijmou celou ideologii, o které rozhoduje vedoucí sbor. Pokud má člověk pochybnosti o daném učení a nepřijímá nekriticky oficiální verzi, je vyloučen. Vedení si tak chce udržet vnitřní integritu a odmítá jakékoliv pochybující, kteří by mohli své pokřivené názory rozšiřovat dále.

Na svých stránkách ovšem organizace uvádí: „*Jestliže se někdo dopustí vážného hříchu, neznamena to, že je ze sboru automaticky vyloučen. Pokud však biblické morální zásady vědomě porušuje a svého jednání nelituje, přestaneme se s ním stýkat, neboli je vyloučen.*“ (Vyhýbáte se bývalým členům vašeho náboženství?, 2013,[online])

Otázkou však zůstává, jaké jednání se považuje jako porušení biblických zásad. Do jaké míry slouží exkomunikace k udržení morálního aspektu organizace a do jaké míry jde o zachování neměnné doktríny.

2.2.4. Financování hnutí

Na svých stránkách Svědkové uvádějí, že jejich činnost je financována z dobrovolných darů Svědků Jehovových. Odkazují přitom na evangelium podle Matouše (10:7-8): Když půjdete, kažte a říkejte: ‚Nebeské království se přiblížilo.‘ Lečte nemocné, probouzejte mrtvé, očišť'ujte malomocné, vyhánějte demony. Zdarma jste dostali, zdarma dávejte. (Jak je vaše činnost financována? 2013, [online])

Na místech, kde se Svědkové scházejí, jsou kasičky označené nápisem „Dary na celosvětové dílo“, kam každý může přispět libovolnou finanční částkou. Nejsou to jen peníze, někteří Svědci se rozhodnou odkázat nebo darovat společnosti své nemovitosti, bankovní účty, cenní papíry apod. Nikdo ovšem není k ničemu nucen, vše je dobrovolné. Tyto dary zjevně stačí na pokrytí veškerých finančních nákladů Svědků. Je to také proto, že Svědkové nemají placené duchovenstvo, členové dělají „službu dům od domu“ zadarmo.

Společnost se proto zřekla finančních příspěvků od státu a také podpory měst a obcí za vydávání literatury a pořádání kulturních akcí. Zástupci Svědků Jehovových nepovažují za spravedlivé, aby nevěřící lidé přispívali na chod jejich společnosti.

Peníze a jiné dary Svědkové využívají na pomoc obětem přírodních katastrof, na podporu misionářů a cestujících služebníků, na výstavbu míst k uctívání v rozvojových zemích a na tisk a expedici Biblí a jiných křesťanských publikací.

2.3. Víra

Svědkové o sobě prohlašují, že jsou křesťané, a že jejich víra je jediná správná. Však také Ježíš Kristus v Bibli řekl: Úzká je brána a stísněná cesta, jež vede do života, a málo je těch, kdo ji nalézají.“ (Matouš 7:14) Svědkové Jehovovi jsou přesvědčeni, že tu cestu našli.

Věří, že Bible je Boží slovo, proto všichni poctivě studují Bibli. Považují Bibli za historicky přesnou a spolehlivou a často ji interpretují doslovně, zároveň však poukazují na to, že obsahuje určitou symboliku. Proto je důležité především řízené studium Bible, aby nemohla být interpretována nesprávně, ale pouze jejich správným způsobem. Za tímto účelem vydali vlastní překlad Bible: Překlad nového světa, o němž tvrdí, že je dynamickým a přitom doslovným překladem z původních jazyků. (Co je smyslem života? 1994, s. 10)

2.3.1.Satan a Velký Babylon

Členové věří, že existuje Satan neboli Dábel. Původně byl Satan andělem, ale rozhodl se odporovat Bohu, soupeřil s ním a prohlašoval ho za lháře. Proto jeho jméno znamená „protivník, nepřítel, žalobce“. Satan byl také příčinou prvotního hříchu, když na sebe vzal podobu hada a přesvědčil Evu a Adama, aby jedli zakázané ovoce.

Svědkové věří, že ostatní církve a vlády jsou ovládnuty Satanem. Jedním z takových satanových výtvorů je politika a moc v rukou lidí jako taková. Podle Svědků se ještě žádnému vládci nepodařilo zajistit příznivé životní podmínky pro všechny. Také podnikání a veškerý obchod je výsledkem působení satanových sil. Lidé se soustředí jen na svůj vlastní prospěch, jsou sobečtí ve svém hromadění majetku a nedbají o blaho celku. Všechna tato satanova díla jsou označována souhrnným názvem jako Velký Babylon. Toto negativní označení má svůj význam, původní město Babylon si stvořilo své vlastní náboženství a tím se protivilo Božímu záměru. (Jehovah's Witness Beliefs 2009,[online])

Součástí Velkého Babylonu jsou i ostatní náboženství, sledují totiž především jen svůj hmotný prospěch a svádí člověka z cesty pravé víry. Pád Velkého Babylonu zapříčiní až Armageddonská bitva.

2.3.2.Armageddon a tisícileté panství

Všichni Svědkové upínají své naděje k Armageddonské bitvě. Při této bitvě bude Satan svržen do propasti. Ti, kdo chtějí bitvu přežít, se musí distancovat od světa Velkého Babylonu a žít spravedlivý život podle biblických zásad. Protože interpretace Bible je

správná jen v podání Svědků, člověk se musí stát jejich členem, aby v Armageddonu nezahynul.

Až k němu dojde, spasí se tzv. „malé stádo“ a „velký zástup“ podle Janova zjevení 14:1 a 10:16. Označení „malé stádo“ neboli „třída pomazaných“ představuje 144 000 lidí, kteří byli pokřtěni duchem svatým. Mezi ně patří např. Abraham, Izák, Jákob a také členové vedoucího sboru Traktátní společnosti Strážná věž. Počet členů je však již naplněn, a nikdo nový se nemůže stát pomazaným. Tito lidé budou vládnout v tisíciletém panství společně s Ježíšem.

Po Armageddonu dojde ke vzkříšení všech lidí, co kdy zemřeli, a bude s nimi veden soud, zda si zaslouží znovu žít. Země tedy bude trvat navždy a všichni lidé, kteří budou odpovídat Božímu záměru, budou moci věčně žít v pozemském ráji. Nastane dokonalý mír mezi lidmi i mezi lidmi a zvířaty, nikdo nebude trpět žádnými nemocemi, všem se dostane dobrého bydlení a jídla. Problémy dnešního světa budou patřit minulosti. (Co je smyslem života 1994, s. 27)

2.3.3. Rozdíly oproti křesťanským církvím

Uznání nauky o trojjediném Bohu je podmínkou Světové rady církví, aby mohla být daná náboženská společnost prohlášena za křesťanskou církev. Svědkové však tuto podmínku nesplňují. Jejich názor na trojjedinost Boha: Otce, syna a Ducha svatého je velmi specifický. Odmítají uznávat Boha jako trojici a nevěří v božskou podstatu Ježíše Krista. Tvrdí, že Ježíš je Boží Syn a první z andělů, a v tomto přesvědčení se odkazují na Bibli: Jan 14:28, kde Ježíš říká: „Slyšeli jste mě říci: Odcházím a zase k Vám přijdu. Kdybyste mě milovali, byli byste rádi, že jdu k Otci, neboť můj otec je větší než já.“ Křesťanské církve poukazují přitom zase na jiný úryvek z Bible: Já a Otec jsme jedno (Jan, 10:30).

Dalším sporným bodem je peklo. Pochyby o existenci pekla byly jedním z podnětů, proč se Charles Taze Russel odklonil od učení jiných křesťanských církví. Svědkové nevěří, že člověk bude po smrti mučen v pekle, ale věří, že bude navždy zničen. Zachránit se před tímto osudem může dodržováním biblických zásad a mravním životem po boku svých bratrů Svědků Jehovových. Zdroj sporu mezi Svědky a jinými křesťanskými společenstvími spočívá především v překladu řeckého slova „Geenna“ jako „pekelný oheň“, které použil Ježíš jako symbolu pro život hříšníka po smrti. Tento pojem původně

označoval údolí Hinnom, velké hořící smetiště, které sloužilo ke spálení odpadu, ale také těl mrtvých zločinců a zvířat. Je otázkou, zda Ježíš tento pojem použil ve významu pekla nebo věčného zničení. Svědkové jsou přesvědčeni, že je tím myšleno úplné zničení bezbožných jednou provždy. (Engelhart 1987, s. 45)

Od roku 1936 Svědkové Jehovovi odmítají myšlenku, že Ježíš byl ukřižován na kříži. Podle Svědku je kříž pohanský symbol, jenž byl přijat církví na základě snu císaře Konstantina, který před bitvou u Milvijského mostu viděl na nebi ohnivý kříž a na něm nápis: V tomto znamení zvítězíš. Jak píše Vojtěch Engelhart (1987, s. 20): *„Sekta trvá s velkým důrazem na tom, že slova „stauros“ (kůl) nebo „xylon“ (dřevo), kterými se kříž označuje v řeckém originále Nového zákona, prý nikdy neznamenala kříž, nýbrž mučednický kůl.“*

2.3.4. Šíření víry

Pro Svědky je typická jejich aktivní misijní činnost, nejaktivnější ze všech náboženských skupin. Jejich vzorem je Ježíš, který šířil svá slova o Božím království od města k městu, jak je uvedeno v evangeliu. Podobnou činnost dělali křesťané v 1. století. Ježíš také řekl: „Čiňte učedníky z lidí všech národů.“ (Matouš 28:19, 20). Svědkové se tohoto příkladu drží. (Proč chodíte dům od domu 2013, [online])

Lidé se se Svědky setkávají zejména na prahu svých domů, protože každý jejich člen je zároveň misionář a nikdo se nemůže stát jejich členem, pokud nevykoná první návštěvy v domácnostech. Dobře známy jsou také časopisy Strážná věž a Probuďte se!, které vychází jednou měsíčně a které rozšiřují Svědkové Jehovovi při své misijní činnosti na ulicích a po domech. Jak už jsem zmínila dříve, při těchto návštěvách se snaží mluvit s lidmi o Bibli. Když najdou jednotlivce, který o jejich učení projeví zájem, později se k němu vrací a vysvětlují mu podrobně, jak chápou různé biblické nauky.

Řadoví členové se věnují návštěvám v domácnostech nejméně deset hodin týdně a rozdají alespoň dvanáct časopisů. Každý člen pravidelně odevzdává zprávu o počtu odsloužených hodin nebo množství rozšíření literatury. Zvláštními členy společnosti jsou takzvaní „průkopníci“, kteří stráví na návštěvách alespoň 100 hodin měsíčně a dostávají za to menší peněžní odměny. (Butterworth 1993, s. 93)

2.4. Život člena

Svědkové Jehovovi se považují za křesťany, a s tím je spojen i jejich způsob života. Především chtějí žít v lásce a v pravdě a jsou to lidé pokorní. Mezi sebou mají velmi úzké vztahy a oslovují se bratři a sestry.

2.4.1. Vztahy, manželství, rodina

Svědkové Jehovovi uznávají manželství jako posvátné uspořádání mezi mužem a ženou. Do manželství by měly vstupovat jen heterosexuální páry, ideálně když jsou oba dva pokřtění Svědci. Členové však mohou být oddáni i s „lidmi ze světa“, nesmí však při tom porušovat žádné biblické zásady. Za hřích se považuje veškerý mimomanželský sexuální styk.

Autorita v rodině patří muži a pochází od Boha. Muž má za úkol především plánovat činnost rodiny, rozhodovat a poskytovat hmotné zabezpečení. Od ženy se očekává, že se tomuto vedení podřídí. Má tedy nižší postavení a přísluší jí především péče o rodinu a domácnost. Rozvod je možný jen v případě, že se jeden z partnerů dopustí nevěry (smilstva). Pokud se manželé rozvedou z jiného důvodu, nesmí znovu uzavřít sňatek s někým jiným. (Otázky mladých lidí- praktické odpovědi 1991)

Rodina je pro svědky Jehovovy velice důležitá. Bible nenařizuje mít děti, pokud tedy Svědkové chtějí, mohou si rodičovství naplánovat, nebo se mu vyhnout. Všechny známé formy antikoncepce jsou povoleny, jediné tabu je potrat, který je jednoznačně odsouzen jako vražda. Jak je psáno ve Strážné věži: „*Bůh si váží i života nenarozeného dítěte (...) Nesmíme tedy takovému dítěti život úmyslně vzít.*“ (Poznávejte Boží slovo 2011)

Pokud si Svědkové děti pořídí, musí jim věnovat dostatek času, zajistit je po stránce hmotné i duchovní. Děti by na oplátku měly uznávat autoritu rodičů a projevovat jim úctu. Rodiče s dětmi pravidelně studují Bibli a vštěpují jim zásady, kterými se Svědkové řídí. (Svědkové Jehovovi a vzdělání 1995)

2.4.2. Zdraví a krevní transfúze

Svědkové si velice cení zdraví. Nekouří, neberou drogy a odsuzují opilství. Jak uvádí Strážná věž: „*Boží zákon, který odsuzuje opilství, nás chrání před smrtelnými nemocemi a nehodami. Nadměrné pití způsobuje závislost a vede k nerozumnému chování. Jehova nám dovoluje alkohol pít, ale pouze umírněně*“ (Poznávejte Boží slovo 2011)

Jídelníček Svědků se nepyšní nějakými zvláštnostmi, Svědkové jen nesmí požit krev. Uznávají lékařskou vědu a bez problému se podrobují lékařským zákrokům, které nezahrnují krevní transfúze. To však působí problémy s léčbou těchto pacientů. Hlavním důvodem odmítání krevních transfúzí je především fakt, že Svědkové považují krev za posvátnou tekutinu. Jak se píše ve Strážné věži: *„Bůh říká, že krev je svatá, protože představuje život neboli duši nějakého tvora. Podle božího zákona se hodnota krve rovná hodnotě života“* (Co je smyslem života 1994)

Člověk nemá právo žít na úkor jiného tvora. V této své víře odkazují na biblické verše Genesis 9:4,5,6, Leviticus 17:10 a Skutky 15:20,28,29. V Bibli například stojí: *Kdokoli prolévá lidskou krev, člověkem bude prolita jeho vlastní krev, neboť On udělal člověka k Božímu obrazu* (Genesis 9:6).

Ve Strážné věži a v Probuďte se! často vycházejí články, které poukazují na škodlivost krevních transfúzí, především na riziko přenosu infekčních chorob jako AIDS, syfilis, hepatitis a jiných. Ačkoliv se krev testuje, výsledek není nikdy stoprocentní také proto, že některé viry se v krvi projeví až za nějaký čas. Další komplikací při podání krve může být tzv. hemolytická reakce, která vzniká, když se člověku dostane do těla nesprávný druh krve. K tomu může dojít lidskou chybou- záměnou krevní konzervy nebo záměnou pacienta. Hemolytická reakce má v krajním případě za následek smrt např. v důsledku selhání ledvin. (Musilová 2012, [online])

Částečně kvůli pacientům z organizace Svědkové Jehovovi, částečně kvůli problémům, které může krevní transfúze vyvolat, se v posledních několika desetiletích vyvinula tzv. bezkrevní medicína. Ta je u nás propagována zejména Českou společností bezkrevní medicíny a zdůrazňuje výhody léčby bez krve, tedy léčby s náhražkami krve. Jak se píše na stránkách Medical tribune: *„Kontroverzní postavení v české medicíně má Česká společnost bezkrevní medicíny. Její cíle se totiž v některých bodech shodují s principy, které hlásají Svědci Jehovovi. Odborné společnosti sdružené v České lékařské společnosti se k ní příliš znát nechtějí. Mnozí čeští lékaři však s určitými výhradami některé myšlenky bezkrevní medicíny akceptují a někteří by dokonce uvítali bližší spolupráci“* (Činčura 2010, [online])

V České republice zatím bezkrevní medicína není moc častá, i když někteří odborníci se vyslovují pro prolnutí obou přístupů k léčbě. Svědkové Jehovovi, kteří chtějí mít jistotu, že budou ošetřeni v souladu se svou naukou, využívají zdravotnická zařízení v Trinci nebo Vrchlabí, kde provádějí operace bez použití krve.

Mezi samotnými členy Svědků Jehovových se ovšem proti doktríně o transfuzích krve tvoří různá opoziční hnutí. V roce 1997 vzniklo v USA Spojenectví svědků Jehovových za

reformu v otázce krve. Tito lidé začali o otázce krve veřejně mluvit, psát články, a vedení muselo na tato prohlášení reagovat. Od roku 2000 tak postupně vycházejí články, které zmírňují některá rozhodnutí, a dovolují svým členům užívat stále více složek krve. Nejčastěji používané frakce, tedy erytrocyty a plazma, jsou však stále ještě zakázány. U nás se zformovala skupina, která bojuje proti nauce o krevních transfúzích a publikuje své články na webových stránkách krev.info.

2.5. Vztah hnutí a okolního světa

Svědkové vnímají okolní svět jako svět veskrze špatný. Především tvrdí, že lidé v současném světě neboli ve Velkém Babylonu si zvolili žít nezávisle na Bohu a vládnout sami nezávisle na své Stvořiteli. To přineslo následky, které nenechávají nikoho na pochybách, že lidé nejsou schopni řídit své vlastní záležitosti sami. Důkazy mluví jasně. Celé lidské panství vede k utrpení, zármutku, nemoci a smrti. Dějiny jsou plné válek, vykořisťování, bezpráví, chudoby atd. Přesto Svědkové chodí za těmi hříšníky, za lidmi z „okolního světa“ a snaží se je přesvědčit o své pravdě, zachránit je. Zaměřují se na křesťany, kteří pochybují o svém náboženství, ale i na ty, kteří hledají smysl života.

2.5.1. Svědkové Jehovovi a křesťané

Jak uvádějí Svědkové Jehovovi ve své příručce *Co je smyslem života?* (1994, s. 17): „*K těm, kdo nežijí podle Bible, patří lidé a národy křesťanstva. (...) Křesťanstvo se projevilo jako nepřítel Boha a Bible. Ano, historické skutečnosti ukazují, že křesťanstvo zradilo Boha a Bibli.*“

Svědkové Jehovovi poukazují na to, že základní nauky křesťanstva nejsou založeny na Bibli, ale na starověkých mýtech a jsou v rozporu s Bibli. Obviňují křesťanské církve také z účasti na politice a válečných konfliktech, z pronásledování, mučení a zabíjení lidí v historii. Církve křesťanstva pro ně nejsou Božími služebníky, ale falešnými proroky.

Křesťanské církve na to samozřejmě reagují. Především odmítají uznat Svědky Jehovovy jako křesťanskou církev a označují jejich učení za bludy a omyly. Chápu je jako ohrožení své jediné pravé víry a varují před nimi své přívržence.

Jak jsem již uvedla dříve, zásadní rozdíl mezi naukou Svědků a jiných křesťanských organizací je právě v otázce nejsvětější trojice a božství Ježíše Krista. Neshodují se ani v názoru na kříž jako křesťanský symbol a ohledně slavení Vánoc, Velikonoc nebo svátku Tří Králů. Všechny tyto rozdíly jsou spjaty s rozdílným výkladem Bible. Křesťanské církve poukazují především na neserióznost, s jakou Svědkové Jehovovi studují Bibli a následně výsledky propagují. Používají jako důkazy pro své učení verše z Bible, podle křesťanů je ovšem vytrhávají ze souvislostí a některé zcela opomíjejí. Toto vše pak lživě vydávají za pravé křesťanství.

Vojtěch Engelhart (1974, s. 3), farář katolické církve, považuje jejich učení za absurdní a nepravdivé a vnímá nauku Svědků Jehovových jako útok proti tradičnímu křesťanskému

učení. Rozebírá důvody, proč je nutné jejich učení odmítnout. Poukazuje zejména na degradaci Ježíše Krista na pouhého člověka a popření jeho vzkříšení a zmrtvýchvstání, čímž Svědkové Jehovovi podle jeho názoru odporují křesťanské víře přímo v jejím životním centru. Dalším důvodem je nahrazení Boží lásky pomstou bitvy Armageddon a zúžení křesťanské lásky pouze na členy organizace Svědků Jehovových.

V dubnu 2009 byly založeny evangelizační webové stránky s názvem Křesťanské rozcestí. Jejich cílem je především pomáhat Svědkům Jehovovým najít vztah k Ježíši Kristu a chránit křesťany před nebiblickým učením. Zaměřují se zejména na bývalé členy Svědků Jehovových, kteří museli organizaci z nějakých důvodů opustit, nejčastěji proto, že nepřijali nekriticky dané učení.

2.5.2. Vývoj organizace ve vztahu ke společnosti

Organizace Svědků Jehovových vykazuje proti většinové společnosti značný opoziční náboj. Podle Víta Machálka (2009, [online]) ovšem pomalu ztrácí svou nálepkou protestní a vyhraněná skupina a podléhá denominalizaci. Teorie denominalizace popisuje proces, kdy se nové náboženské hnutí, vyznačující se vysokou mírou napětí ve vztahu ke společnosti, postupně mění v denominaci. Hnutí, která můžeme označit jako denominace, svůj opoziční náboj ztrácí a stávají se součástí širokého spektra tolerovaných, nebo dokonce uznávaných institucí. Tento proces má své vnitřní a vnější příčiny. Mezi vnitřní neboli interní změny můžeme zahrnout například výměnu generace ve vedení hnutí, která způsobí odlišný pohled na věrouku, organizaci hnutí apod. Externí příčina je pak určitá změna vnímání daného hnutí jejím okolím.

Denominalizace v případě Svědků Jehovových je značně dlouhodobý proces, rozhodně dlouhodobější, než je běžné u jiných nových náboženských hnutí. Důvodů může být několik. Především se jedná o zavádění radikálních doktrín, které vedly ke zvýšení mobilizace. Takovými novými prvky ve víře bylo například oznamování konců světa, které vedly ke zvýšené aktivitě členů v misijní práci, nebo odmítání některých lékařských postupů (transfúze krve) či nabádání k neposlušnosti vůči státu ve věcech politických a vojenských. Všechna tato věroučná prohlášení vedla k vysoké osobní obětavosti členů, a k rostoucímu napětí mezi nimi a okolním světem, tedy k jakési bariéře. Tato bariéra se ještě umocňuje pocitem výlučnosti a jedinečnosti, kterou členové mají. Bůh jedná s lidstvem právě skrze jejich organizaci a lidé, kteří se tomu vzpírají, jsou označováni jako lidé ze světa nebo jako ti, kteří nežijí v pravdě. Členové jsou také dlouhodobě vyučováni a

prověřování před vstupem do organizace a velice nekompromisní je postoj organizace vůči pochybujícím či kritikům.

Vít Machálek předpokládá, že skupina přesto spěje k dokončení procesu denominalizace. Výše uvedené doktríny jako konce světa a transfúze krve postupně pozbývají významu, protože pro vedení organizace je stále těžší najít pro tuto nauku rozumné důvody. Postupně také klesá mravní kredit organizace ve světle nových skandálů s pedofilií apod. V zemích Severní Ameriky a Evropy by Svědkové Jehovovi mohli dosáhnout postavení denominace dříve. Je to dáno zejména stagnujícím počtem členů organizace. Proto v těchto zemích postupně klesají požadavky na nové členy a celý postup před křtem a přijetím člena do skupiny se zkracuje a zjednodušuje. Rozvoj nových technologií, a to především internetu znamená dostupnost informací z různých zdrojů, na základě kterých si členové mohou utvořit své vlastní názory. Vznikají webové stránky tvořené samotnými Svědky, kteří zůstávají v anonymitě kvůli hrozbě vyloučení. Na těchto stránkách uveřejňují necenzurované a někdy značně kritické články a zprávy o své organizaci. Nejznámější je straznavcz.cz a krev.info.

Díky vlivu všech těchto skutečností by se vnější pohled na Svědky Jehovovy mohl v následujících letech změnit. Skupina už by nebyla vnímána negativně, jako sektářská a nebezpečná, ale mohla by se zařadit mezi jiné, běžně přijímané náboženské společnosti. (Machálek 2009, [online])

3. Jak se na Svědky Jehovovy dívat?

Člověk podle mého názoru nemůže jednoznačně určit, zda je tato náboženská společnost záporným jevem, protože rozhodně přináší i svá pozitiva, ať už svým členům nebo společnosti. Otázkou zůstává, zda je označení sekta oprávněné nebo ne.

Svědkové samozřejmě popírají, že jsou sekta a to z několika důvodů. Především tvrdí, že jsou následovníky Ježíše Krista, a ne žádných lidských vůdců. O tom by se však dalo polemizovat. Jejich víra sice vychází z Bible, ale Bible se dá interpretovat mnoha způsoby. Vedoucí sbor jediný má schopnost vykládat Bibli pravdivě a neomylně. Působí na miliony lidí po celém světě, ovlivňuje jejich životy a určuje, co je správné a co ne. Členové tvrdí, že se řídí Božím slovem, ale učení, které vyznávají, pochází od lidí. Věří, že vedení organizace je prostředník mezi nimi a Jehovou. Tím zároveň přiznávají autoritu omezené skupině lidí.

Dalším důvodem, proč se Svědkové vzpírají označení sekta, vyplývá z původní definice sekty, jako nějaké skupiny, která se odtrhla od uznávaného náboženství. Svědkové ovšem své náboženství považují za obnovenou formu křesťanství z prvního století. Je věcí názoru, zda se Svědkové vydělili z křesťanského náboženství či zda jsou pokračovateli prvních křesťanů.

Nabízí se porovnání předešlých informací o této organizaci s definicemi a znaky sekty uvedenými na počátku teoretické části. Některé znaky se zdají být přesným vyjádřením poměrů v této organizaci, některé méně. Především záleží na interpretaci vybraných faktů. Někomu se například může zdát, že uzavřenost před vnějším světem velmi dobře vystihuje charakter organizace Svědků Jehovových. Ta se projevuje zejména velmi úzkými vztahy, které mezi sebou členové mají, a nedostatkem interakce s lidmi zvnějšku, nebo jasně danými pravidly, za jejichž porušení hrozí danému jedinci exkomunikace. Existuje ovšem druhý pohled na tento problém. Nadšení, s jakým členové šíří své učení a lákají lidi ke vstupu, příliš nekoresponduje s vidinou uzavřené, nepřístupné skupiny.

Znak sekty, který Svědkové Jehovovi na pohled splňují, je vidina nepřítelů ve vnějším světě. Svědkové Jehovovi tvrdí, že lidské vlády jsou výtvoř Satana, stav světa je celkově špatný, vyznačuje se utrpením a nemocemi a je plný hříšníků. Ale přestože považují okolní svět za Velký Babylon, za nepřátelské místo, nevzdávají se svých snah zachránit před zničením tvory patřící do tohoto světa.

Definice podle Jandourka mluví také o charismatickém vůdci, kolem kterého se skupina soustředí. Tento znak snad splňovala organizace ve svých začátcích, kdy se zformovala na

základě charismatu Ch. T. Russela, ale dnes se vyznačuje především propracovanou hierarchickou strukturou. Je tedy jasné, že vše je otázkou výkladu a ani porovnáním nedospějeme k jasnému závěru.

Otázka podle mého spíše zní, zda je hnutí pro společnost nebezpečné. Na to se ovšem také nedá jednoznačně odpovědět. Z vnějšího pohledu můžeme vidět jako problematické některé prvky, např. určitý dogmatismus, který prostupuje celou organizací, a kterému se nikdo nesmí vzpírat, nebo chování členů k vyloučeným. Také zákaz krevních transfúzí je předmětem velké nevole veřejnosti i některých členů samotných. Hnutí však jistě přináší pozitiva. Svědkové Jehovovi žijí podle morálních pravidel a přátelství mezi nimi jsou často hluboká a dlouholetá. Je tedy těžké jednoznačně určit, jaký postoj k této organizaci zaujmout.

Pokud bychom přijali tvrzení Zdeňka Vojtíška, že slovo sekta není popisné, ale vyjadřuje negativní vztah společnosti, museli bychom uznat, že Svědkové Jehovovi sektou pro okolní svět zůstávají.

4. Výzkum

4.1. Cíl výzkumu

Jak už jsem zmínila v úvodu a jak i název napovídá, cílem mé praktické části bylo zmapovat vztah české veřejnosti k náboženské společnosti Svědkové Jehovovi. Chtěla jsem zjistit, zda vnímá veřejnost Svědky jako sektu, zda s nimi má nějaké zkušenosti, jaké má o problematice informace, a jaký je celkový názor. Protože jsem předpokládala, že velká část lidí má na Svědky názor spíše negativní, chtěla jsem se pokusit zjistit důvody.

Ve svém výzkumu jsem vytvořila výzkumné otázky, které se opíraly o dostupnou literaturu, tedy o informace pocházející od samotných Svědků, ale i jiných lidí. Druhým, možná převládajícím zdrojem pro můj výzkum byly osobní rozhovory, které jsem vedla se svými kamarády a známými. Setkala jsem se velice často s velmi svéráznými názory či různými mýty a polopravdami, které sdílelo více lidí, a které jsem se snažila do svého výzkumu zapracovat. Chtěla jsem se přesvědčit, zda to nejsou spíše špatné informace a předsudky než skutečná znalost tohoto hnutí, které tvoří vztahy mezi Svědky a společností.

4.2. Metodika a průběh výzkumu

Rozhodla jsem se pro kvantitativní metodu výzkumu, a to formou dotazníkového šetření. Toto šetření probíhalo od 6.2. 2013 do 22.2. 2013. Vytvořila jsem internetový dotazník, jehož vyplňování je velmi snadné a pro mnoho lidí i schůdnější řešení, než dotazník tištěný. Odkaz na tento dotazník jsem umístila na sociální síti Facebook a také rozesílala emailem. Pro osoby, které internet nepoužívají, tedy pro starší respondenty, jsem dotazník vytiskla a dodala osobně. Tyto tištěné dotazníky jsem poté přiřadila k ostatním.

Respondenty tedy tvořili především lidé v mém okolí, ale díky sociální síti také lidé neznámí. Snažila jsem se o co největší věkovou rozmanitost respondentů, ale přesto je vzorek mého výzkumu věkově lehce nevyvážený, velmi početní jsou v mém dotazníku respondenti do 25 let. Nemyslím si však, že to zásadně ovlivňuje výsledky mého výzkumu. Snažila jsem se také o zapojení respondentů křesťanského vyznání zejména kvůli své hypotéze, kterou jsem chtěla ověřit. Proto jsem poprosila svou příbuznou, která je křesťanského vyznání, aby dotazník rozšířila mezi své známé věřící.

Dotazník tvoří především otázky uzavřené a polouzavřené s možností vyjádřit vlastní názor. Obsahuje 16 otázek, které jsou tematicky rozděleny na otázky ohledně zkušeností se Svědky Jehovovými, a na otázky týkající se vědomostí o této náboženské skupině. (Viz příloha č. 1)

Pilotní výzkum jsem aplikovala na souboru asi sedmi osob z mého okolí a vyslechla si přímé reakce na některé otázky, dotazník jsem pak následně ještě upravila.

Má kritéria pro výběr respondentů byla jednoduchá. Respondent si musel být vědom existence náboženské společnosti Svědkové Jehovovi. Jiné omezení z mého dotazníku neplynulo.

Při vyplňování dotazníků ať už osobně nebo přes internet jsem se nesečkala s vážnějšími problémy, všichni mnou oslovení byli ochotni mi v mém výzkumu pomoci. Svědkové Jehovovi mohou být pro některé nepříjemným tématem, ale díky internetovému dotazníku a možnosti vyplnit ho v soukromí a anonymně mohli všichni respondenti bez obav vyjádřit svůj názor. Jeden respondent se se mnou z vlastní iniciativy podělil o své zkušenosti a vědomosti, které načerpal v souvislosti se Svědky Jehovovy, a odkázal mě na články a knihy, ze kterých při svém studiu náboženské společnosti čerpal.

4.3. Zpracování údajů a analýza dat

Rozhodla jsem zhodnotit výsledky výzkumu pomocí hypotéz a celkového zamyšlení nad výsledky dotazníku jako takového. Určila jsem tři hypotézy opírající se o některé kapitoly z teoretické části, o různé informace, které jsem získala z médií, o mé názory apod. Protože tři hypotézy nemohly pojmut všechny souvislosti, které se vyskytovaly mezi jednotlivými otázkami, následuje závěrečné vyhodnocení těchto otázek a jejich provázanosti.

4.3.1. Charakteristiky respondentů

Dotazník vyplnilo celkem 106 respondentů, z toho 63 žen a 43 mužů. Nejvíce respondentů se pohybuje ve věku od 16 do 25 let, a to 47 (45%). Je to dáno tím, že se na sociálních sítích vyskytují ve velké většině mladí lidé. 20 respondentů dosáhlo věku od 46-55 let (19%), 11 respondentů je ve věku 36-45 let (10%), čtvrtou nejpočetnější skupinou jsou shodně dvě skupiny respondentů ve věku od 56-65 let a 26-35 let, celkově v každé 10 respondentů (9%) a ve věku nad 66 let vyplnilo dotazník 8 lidí (8%).

60 respondentů (56%) má středoškolské vzdělání s maturitou, 37 respondentů (35%) dosáhlo vysokoškolského vzdělání. 4 dotazovaní (4%) mají střední vzdělání bez maturity, 3 dotazovaní (3%) nástavbové studium. Stejný počet respondentů (1) zastupuje vyšší odborné a základní vzdělání (1%).

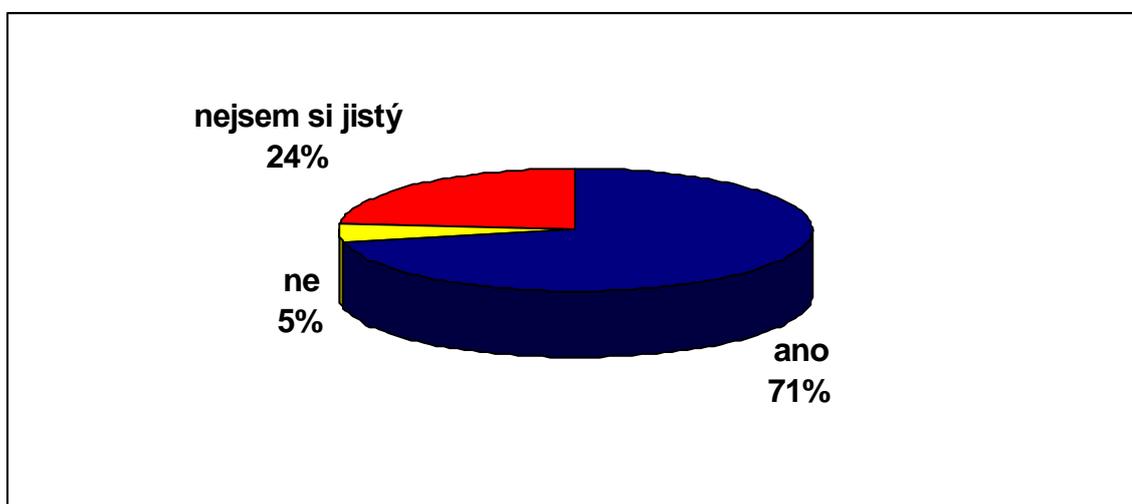
Nejvíce dotazovaných osob se označilo za nevěřící, a to 59 (55%). 25 respondentů (24%) se přihlásilo ke křesťanské církvi. 19 dotazovaných (18%) je věřících, ale nehlásí se

k žádné náboženské organizaci a pouze 3 respondenti (3%) nechtěli na otázku odpovědět. Nevyskytl se žádný respondent hlásící se k jiné než křesťanské náboženské organizaci.

4.3.2. Struktury respondentů podle jednotlivých otázek

První otázka zněla: Považujete náboženskou společnost Svědkové Jehovovi za sektu? Výsledek nebyl nijak zvlášť překvapivý. Většina lidí vnímá Svědky Jehovovy jako sektu. Na tuto otázku odpovědělo 76 dotázaných (71%), že ano, 25 respondentů (24%) si není odpovědi jisto a 5 lidí (5%) odpovědělo, že ne.

Graf č. 1 Struktura respondentů podle toho, zda vnímají SJ jako sektu

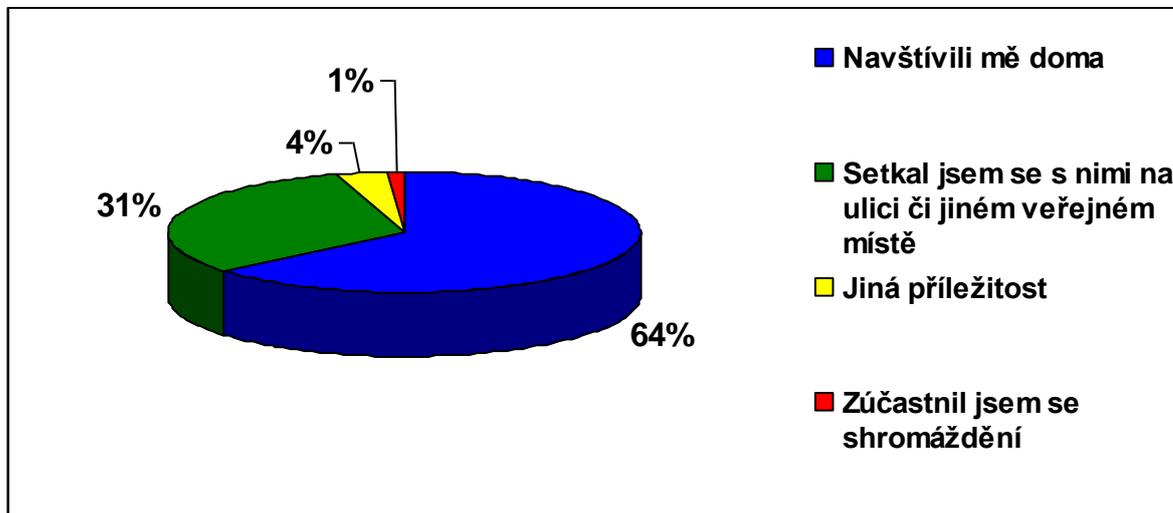
Druhá otázka se dotazovala respondentů, zda se již někdy setkali s nějakými členy Svědků Jehovových při jejich misijní činnosti. Dotazník se dále větvil a respondenti, kteří odpověděli, že již mají se Svědky šířící svou nauku své zkušenosti, byli dotazováni, při jaké příležitosti se s těmito členy setkali, a jaký dojem v nich členové zanechali.

83 respondentů (78%) se s misijní činností Svědků již setkala, pouze 23 respondentů (22%) odpovědělo záporně. Na dotaz, při jaké příležitosti respondenti s těmito členy setkali, odpovědělo z 83 respondentů 53 (64%), že ho členové navštívili doma. 26 dotázaných (31%) uvedlo, že se s těmito členy setkali na ulici či jiném veřejném místě. 3 respondenti měli tuto zkušenost při jiné příležitosti a jeden respondent se zúčastnil shromáždění.

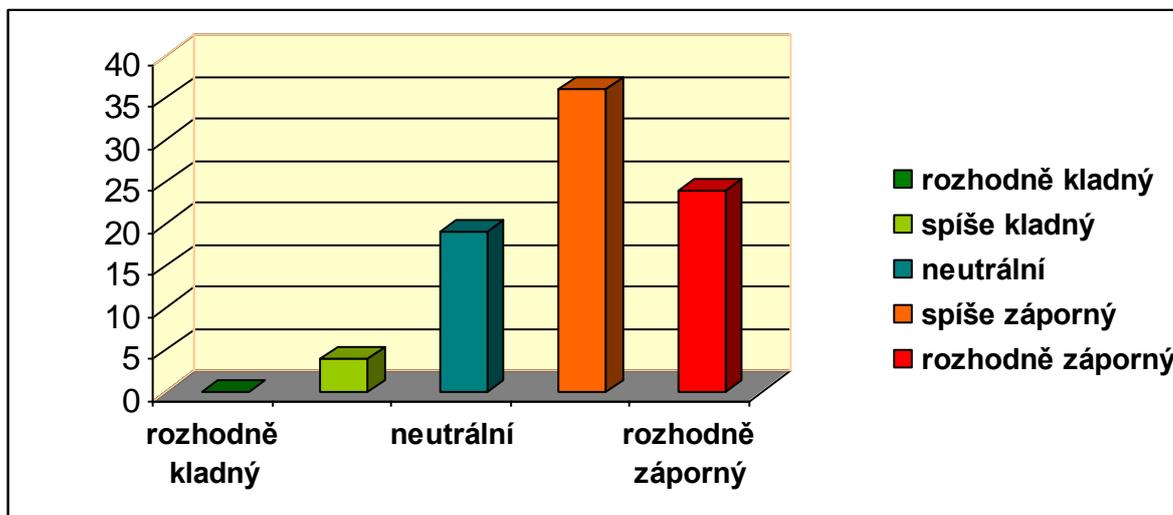
Je vidět, že snaha Svědků Jehovových získat příznivce pro své učení není přijímána s povděkem. Spíše záporný dojem mělo ze Svědků 36 respondentů (43%), a rozhodně záporný dojem zanechali Svědkové v 24 respondentech (29%). Neutrální dojem zvolilo pouze 19 respondentů (23%), a 4 lidé (5%) byli spíše potěšeni jejich chování, protože

jejich odpověď zněla „spíše kladný dojem“. Na nikoho nezapůsobili Svědkové Jehovovi rozhodně kladným dojmem.

Graf č. 2 Struktura respondentů podle příležitosti, při které se se SJ setkali

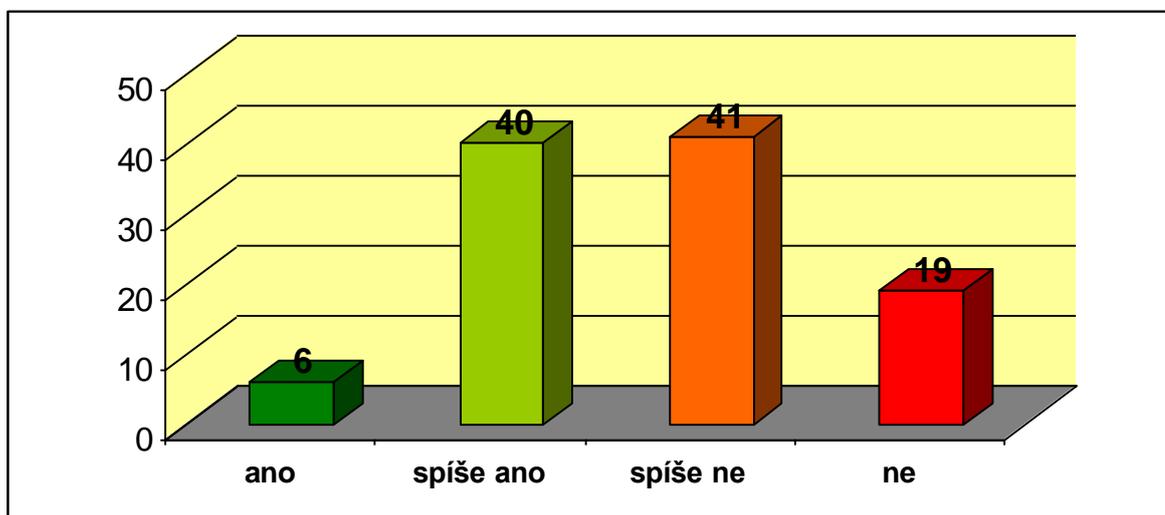
Graf č. 3 Struktura respondentů podle dojmu, jakým na ně SJ zapůsobili

Druhá část mých otázek mířila na základní znalosti učení Svědků Jehovových. Má první otázka zněla, zda se respondentovi někdy dostaly do rukou časopisy Strážná věž nebo Probudte se!. Protože v těchto časopisech Svědkové Jehovovi svou nauku a své zásady prezentují, chtěla jsem zjistit, zda respondent má s těmito časopisy zkušenost. 61 dotázaných (58%) odpovědělo, že tyto časopisy v ruce nemělo, 45 respondentů (42%) už je v rukou mělo.

Na otázku, zda si respondent myslí, že zná alespoň základní učení Svědků Jehovových, 41 dotázaných (39%) odpovědělo spíše ne, 40 dotázaných (38%) spíše ano, 19 respondentů (18%) nezná nauku Svědků Jehovových a 6 respondentů (5%) je toho názoru, že nauku zná.

Graf č. 4 Struktura respondentů podle znalosti učení SJ

Je jasné, že každý respondent jinak chápe význam slov „znát učení“. Význam té otázky tedy nebyl zjistit, kolik respondentů učení zná, ale jak oni sami hodnotí svou znalost nauky. Proto další dvě otázky byly zaměřeny na konkrétní fakta o nauce Svědků Jehovových.

První otázka zněla, zda si je respondent vědom, že se Svědkové Jehovovi považují za křesťany a druhá, zda tuší, jaká kniha je pro Svědky Jehovovy posvátná. 59 respondentů (56%) odpovědělo, že si jsou vědomi faktu, že Svědkové Jehovovi se považují za křesťany, 47 dotázaných (44%) o této věci nevědělo. Ovšem na otázku, jaká kniha je pro Svědky Jehovovy posvátná, jen 25 lidí prohlásilo, že vědí a jen 21 lidí (20%) uvedlo správně její název. Ačkoliv se mohlo zdát, že první otázka ovlivňuje otázku druhou, většina lidí přesto nedošla k závěru, že se tato kniha jmenuje Bible. Je zajímavé, že přestože si 43 %

respondentů myslí, že učení zná nebo spíše zná, a dokonce 56% respondentů podle svých slov ví, že Svědkové jsou křesťané, Bibli jako posvátnou knihu jim přiřknul málokdo.

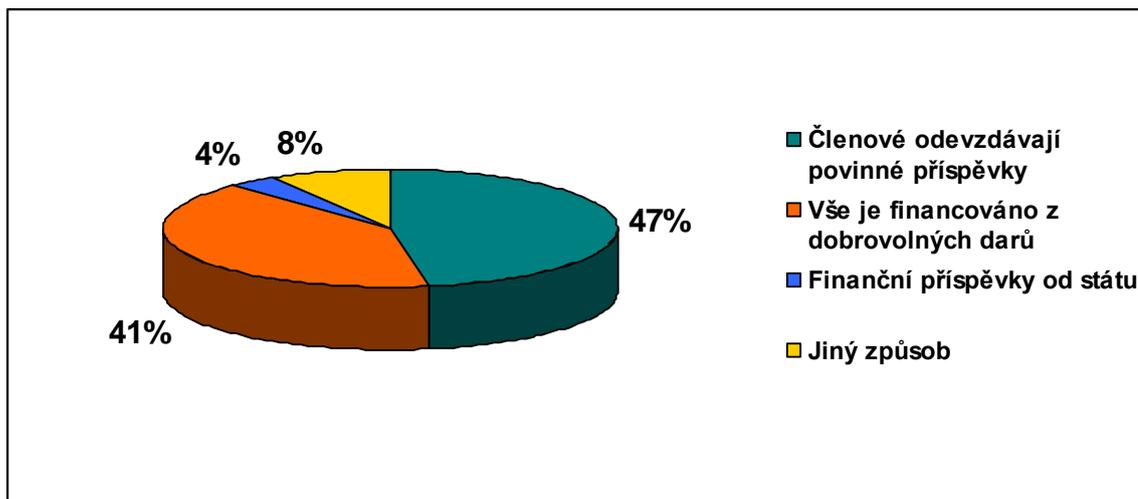
Graf č. 5 Struktura respondentu podle znalosti o základních faktech nauky SJ

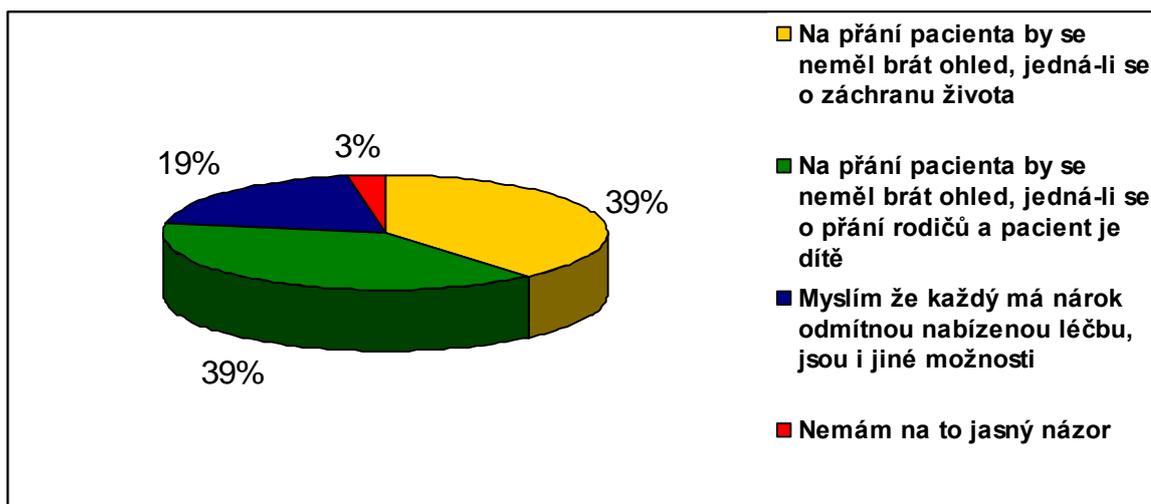
Další otázka, na kterou respondenti odpovídali, zněla: Víte jakým způsobem je hnutí Svědkové Jehovovi financováno? (Pokud nevíte, zkuste si alespoň tipnout). Možnost odpovědět „nevím“ jsem záměrně vynechala, mým cílem bylo zjistit, ke kterému názoru se respondenti přikloní, když si nejsou jisti. Výsledky mě lehce překvapily. 50 respondentů (47%) odpovědělo, že podle jejich názoru členové odevzdávají povinné příspěvky. 43 respondentů (41%) správně určilo, že vše je financováno z dobrovolných darů. Čtyři lidé jsou toho názoru, že Svědkové Jehovovi jsou financováni státem. Zbytek využil možnosti vlastní odpovědi. Dva lidé jsou přesvědčeni, že členové odevzdávají organizaci svůj majetek, několik lidí napsalo, že se neodvažuje hádat a jeden respondent vyjádřil nad celou věcí nezájem. Je jasné, že ve společnosti si asi polovina lidí myslí, že náboženská společnost Svědkové Jehovovi si vynucuje na svých členech finanční příspěvky.

Dále mě zajímal názor respondentů na etickou otázku, která je se Svědky spojena, a která se týká krevních transfúzí. Mým cílem bylo zjistit, jak se lidé staví k otázce rozhodování pacienta o své vlastní léčbě. 40 respondentů (38%) vyjádřilo názor, že by se na přání pacienta neměl brát ohled, jedná-li se o záchranu jeho života. 40 respondentů (38%) si myslí, že by se na přání neměl brát ohled, jedná-li se o přání rodičů a pacient je dítě. 20 dotázaných (19%) je toho názoru, že by se na přání ohled brát měl, protože jsou i jiné způsoby (náměňky krve atd.). Zbytek respondentů nemá na tuto věc jasný názor.

Graf č. 6 Struktura respondentů podle odpovědí na způsob financování SJ

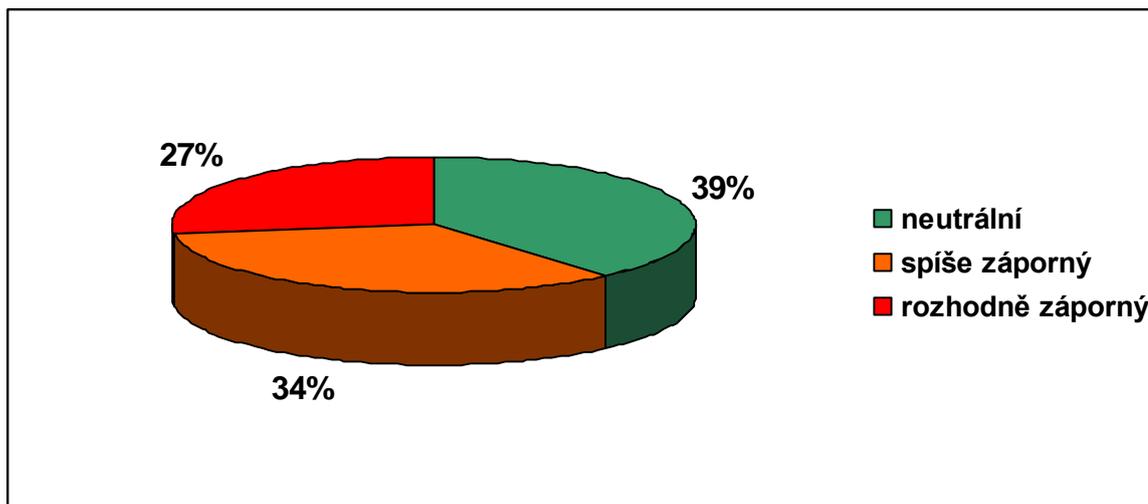

Graf č. 7 Struktura respondentů podle názoru na rozhodování SJ o své léčbě

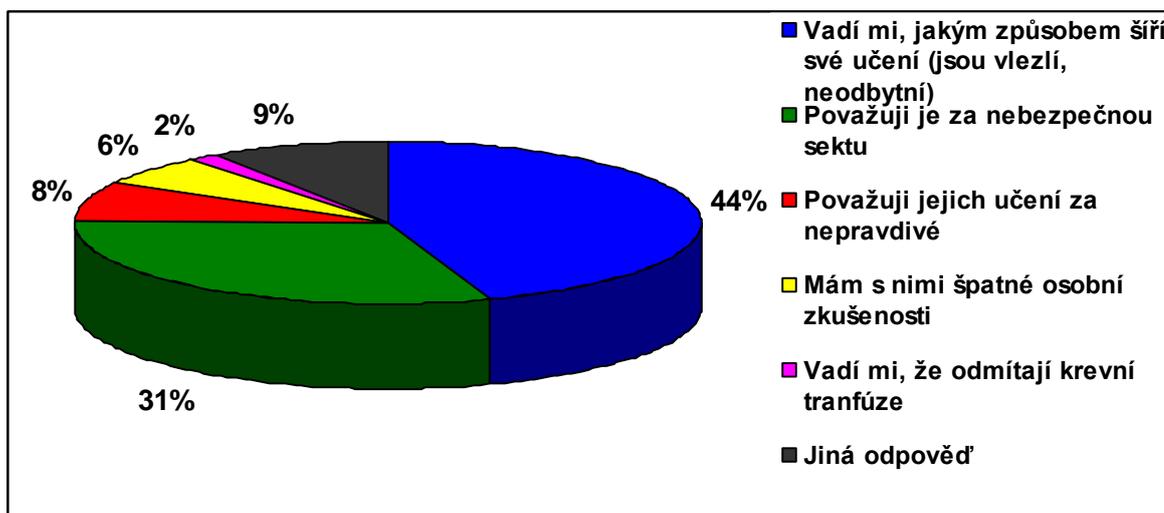
Na závěr jsem se zeptala na vztah k náboženské společnosti Svědkové Jehovovi. 41 respondentů uvedlo, že mají ke Svědkům Jehovovým neutrální vztah. 36 respondentů vyjádřilo svůj vztah výrazem spíše záporný a 29 respondentů chová ke Svědkům rozhodně záporný vztah. Žádný respondent nemá k náboženské společnosti Svědkové Jehovovi kladný nebo rozhodně kladný vztah. Ve společnosti tedy převládají značně odmítavé tendence k této organizaci.

Graf č. 8 Struktura respondentů podle vztahů k SJ

Výsledky pro mě nebyly nijak překvapivé. Zajímal mě především důvod těchto záporných vztahů. Proto tato otázka rozdělila respondenty na dvě skupiny. Skupina respondentů, která zvolila odpověď spíše záporný nebo rozhodně záporný vztah, proto odpovídala na otázku, jaký hlavní důvod k tomuto zápornému vztahu má. 29 respondentů (44%) zvolilo jako hlavní důvod způsob, jakým Svědkové Jehovovi šíří své učení, 20 respondentů (31%) je považuje za nebezpečnou sektu, 5 dotázaných nesouhlasí s jejich učení, 4 respondenti s nimi mají špatné osobní zkušenosti a 1 člověk odpověděl, že mu vadí odmítání krevních transfúzí. Zbytek dotazovaných využil možnosti vyjádřit důvod svými vlastními slovy.

Graf č. 9 Struktura respondentů podle hlavních důvodů záporného vztahu k SJ

4.3.3. Hypotézy a jejich vyhodnocení

Hypotéza č. 1

Lidé hlásící se ke křesťanské církvi budou mít ke Svědkům Jehovovým častěji záporné vztahy než lidé, kteří jsou nevěřící nebo se nehlásí k církvi.

Předpokládám, že křesťané budou mít k Svědkům Jehovovým častěji záporné vztahy než lidé, kteří jsou bez náboženské víry nebo se prohlašují za věřící, ale nepatří do žádné církve nebo náboženské organizace. Tato hypotéza vychází z mé teoretické části, konkrétně se vztahuje ke kapitole o vzájemných vztazích Svědků Jehovových a křesťanských církví. Myslím si, že křesťané si berou osobně výpady Svědků Jehovových proti jejich náboženské organizaci a chápou některé odlišnosti v nauce Svědků jako pokroucení a hanobení jejich vlastní víry.

K této hypotéze se vztahují otázky z dotazníku: „Jaká je Vaše náboženská víra?“ (otázka č. 4) a „Jaký je Váš vztah k náboženské společnosti Svědkové Jehovovi?“ (otázka č. 17). V této otázce jsem zjednodušila odpovědi respondentů na dvě skupiny, neutrální vztah a záporný vztah.

Tabulka č. 1 Počty respondentů podle náboženské víry a vztahu k SJ

	Křesťané	Ostatní	Celkem
Neutrální	5	36	41
Záporný	20	45	65
Celkem	25	81	106

Pro zjištění, zda mezi těmito dvěma znaky existuje vztah, jsem použila test nezávislosti. Výpočtem jsem dostala hodnotu testové statistiky 4,81, kterou jsem porovnála s tabulkou kritických hodnot testového kritéria chí-kvadrát. Hodnota 4,81 je větší než 3,84 (kritická hodnota chí² rozdělení při hladině alfa 5% a stupni volnosti 1). Výsledek tedy prokázal, že mezi znaky existuje závislost.

Vytvořila jsem kontingenční tabulku. Vypočítala jsem očekávanou četnost, která by nastala, kdyby mezi proměnnými nebyl žádný vztah. Rozdíly mezi pozorovanou četností a očekávanou četností se nazývají rezidua. Abych zjistila jejich statistickou významnost, přepočítala jsem je na adjustovaná rezidua pomocí následujícího vzorce:

$$e_{ij} = \frac{n_{ij} - \hat{m}_{ij}}{\sqrt{\hat{m}_{ij}(1 - p_{i+}) * (1 - p_{+j})}}$$

n je pozorovaná četnost

m je očekávaná četnost

p značí váhu jednotlivých řádků, resp. sloupců, počítá se podle následujícího vzorce:

$$p_{i+} = n_{i+} / n \quad p_{+j} = n_{+j} / n$$

Konkrétní výsledky uvádí následující tabulka:

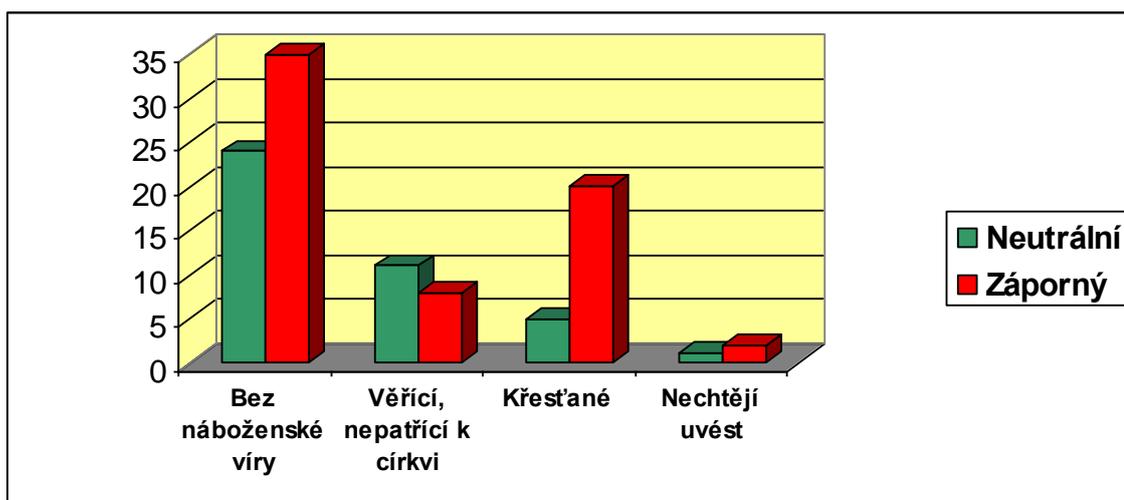
Tabulka č. 2 **Jak ovlivňuje náboženská víra vztah k Svědkům Jehovovým**

		Bez víry	Věřící nepatřící k církvi nebo jiné organizaci	Křesťané	Nechtější uvést	Celkem
Neutrální	Pozorovaná četnost	24	11	5	1	41
	Očekávaná četnost	22,8	7,3	9,7	1,1	41
	Reziduum	1,2	3,7	-4,7	-0,2	
	Adjustované reziduum	0,5	1,9	-2,2	-0,2	
Záporný	Pozorovaná četnost	35	8	20	2	65
	Očekávaná četnost	36,2	11,7	15,3	1,8	65
	Reziduum	-1,2	-3,7	4,7	0,2	
	Adjustované reziduum	-0,5	-1,9	2,2	0,2	
Celkem		59	19	25	3	106

Kritické hodnoty reziduí jsou 1,96, 2,58, 3,29, které odpovídají hladinám významnosti 5%, 1%, 0,1%.

Jak je v tabulce vidět, adjustované reziduum je v případě křesťanů vyšší než je kritická hodnota 1.96, existuje tedy pouze 5% pravděpodobnost, že se tato hodnota vyskytla náhodou.

Graf č. 10 Jak ovlivňuje náboženská víra vztah k SJ

Má hypotéza se tedy **potvrdila**. Toto zjištění je velmi zajímavé. Křesťanské církve a Svědkové Jehovovi věří ve stejného Boha, podklad pro svou nauku nalézají v Bibli, a i když existují rozdíly, jejich učení je tedy velmi podobné. V České republice plně ateistů představují menšinu, mohlo by se zdát, že jsou na jedné lodi. Přesto tyto náboženské společnosti nadržují spolu, ale vzájemně se napadají, vyčítají si nepravdivý výklad Bible a odklon od víry.

Hypotéza č. 2:

Lidé starší 45 let budou mít ke Svědkům Jehovovým častěji záporné vztahy, než lidé mladší.

Vliv by na tuto věc mohl mít fakt, že komunistický režim Svědky Jehovovy jednoznačně za nebezpečnou sektu označoval (jak rozebírám v kapitole o historii Svědků Jehovových u nás), a tedy lidé, kteří v komunistickém režimu vyrůstali, mohli být tímto tvrzením ovlivněni. Také by tato hypotéza mohla souviset s teorií denominalizace, kdy se Svědkové postupně zařazují do spektra tolerovaných organizací a ztrácejí opoziční náboj. Mladší lidé, kteří buď studují, nebo mají neomezený přístup k informacím díky svých schopnostem využívat internet, už mohou získat objektivnější náhled na Svědky Jehovovy.

Mají tak výhodu oproti starším lidem a mohou ke Svědkům Jehovovým zaujmout častěji neutrální vztahy.

K této hypotéze se vztahuje otázka č. 2 (Jaký je Váš věk) a otázka č. 17 (Jaký je Váš vztah k náboženské společnosti Svědkové Jehovovi?) Pro zjednodušení jsem odpověď spíše záporný a rozhodně záporný vztah sjednotila do odpovědi záporný vztah.

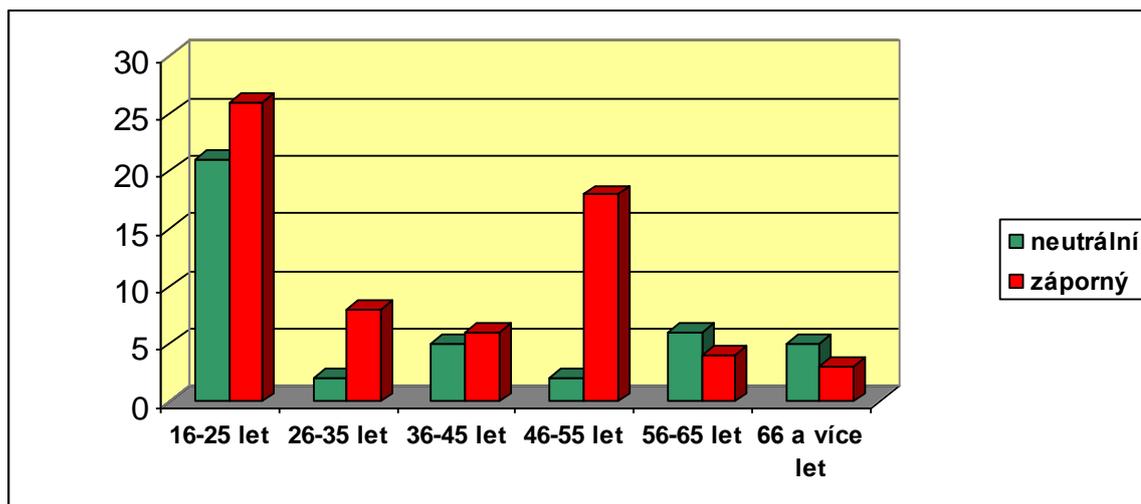
Tabulka č. 3 Počty respondentů podle věku a vztahu k SJ

	Méně než 45 let	45 let a více	Celkem
Neutrální	28	13	41
Záporný	40	25	65
Celkem	68	38	106

Testem nezávislosti jsem došla k hodnotě testové statistiky 0,49, která je menší než kritická hodnota 3,84 pro 1. stupeň volnosti a zvolenou hladinu významnosti 5%. Na základě těchto výsledků můžeme prohlásit, že mezi těmito dvěma znaky nejsou statisticky významné rozdíly a není mezi nimi závislost. Hypotéza č. 2 se tedy **nepotvrdila**.

Následující graf zobrazuje počet neutrálních a záporných vztahů respondentů k Svědkům Jehovovým v různých věkových kategoriích

Graf č. 11 Jak ovlivňuje věk vztah k Svědkům Jehovovým

Jak je z grafu vidět, více početní jsou respondenti od 45-55 let, kteří svůj vztah označili jako spíše záporný nebo rozhodně záporný. V dalších věkových kategoriích se ovšem můj předpoklad nepotvrdil, přímo naopak. V kategoriích od 56-65 let a 66 a více let dokonce převažuje neutrální vztah dotazovaných k Svědkům Jehovovým.

Je tedy zřejmé, že věk nehraje ve vztazích ke Svědkům Jehovovým roli, lidé mladší mají k Svědkům ve stejné míře záporné vztahy jako lidé starší. Může to být dáno různými důvody. Mladí lidé mají dnes větší svobodu, více možností a nezávislosti než lidé, kteří strávili větší část života za železnou oponou. Je tedy možné, že nemají chuť nechat se omezovat jakoukoliv náboženskou skupinou. Svědkové Jehovovi jsou velmi přísní, co se týče morálky, zakazují svým členům užívání omamných látek ale i předmanželský sexuální styk. Dodržování těchto zásad je jednou z podmínek členství, dnešní společnost je však považuje za staromódní. To vše souvisí s postupnou ztrátou vlivu náboženství, které bylo za komunismu potlačováno, znehodnocováno a po pádu komunistického režimu veřejný význam náboženství dále slábl. Mladí dnes nejsou vychováváni k náboženské víře ale spíše k pragmatismu. To se může odrážet i v postoji k těmto organizacím.

Hypotéza č. 3:

Lidé s vysokoškolským vzděláním budou mít častěji neutrální vztahy ke Svědkům Jehovovým, než lidé s nižším vzděláním.

K tomuto závěru mě vede fakt, že lidé, kteří vystudovali vysokou školu, se při svém studiu setkávají s více informacemi, umí je vyhledávat a pracovat s nimi. Podle mého by mohli mít větší chuť dozvídat se nové věci a nespokojit se s nevědomostí. Myslím si, že s vyšším vzděláním se pojí větší všeobecný přehled. Také u nich předpokládám, že méně podléhají předsudkům a udržují si zdravý kritický přístup. Vzdělaní lidé by mohli být tolerantnější a méně xenofobní, než lidé nižšího vzdělání. K této hypotéze se vztahuje otázka č. 3 (Jaké je Vaše aktuálně nejvyšší vzdělání?) a otázka č. 17 (Jaký je Váš vztah k náboženské společnosti Svědkové Jehovovi?). Znovu jsem sloučila odpovědi spíše záporný a rozhodně záporný do odpovědi záporný.

Tabulka č. 4 Počty respondentů podle vzdělání a vztahu k SJ

	Bez VŠ vzdělání	VŠ vzdělání	Celkem
Neutrální	28	13	41
Záporný	41	24	65
Celkem	69	37	106

Po výpočtu testu nezávislost chí-kvadrátu pro čtyřpolní tabulku je hodnota testovaného kritéria 0,3, a je tedy nižší než kritická hodnota 3,84 pro 1. stupeň volnosti a zvolenou

hladinu významnosti 5%. Mezi znaky tedy neexistuje prokázaná závislost a hypotéza č. 3 se **nepotvrdila**.

Vysokoškolské vzdělání tedy nezajišťuje častější neutrální postoj ke Svědkům Jehovovým. Důvodů by znovu mohlo být více. Vysoké školy sice poskytují dostatek informací a učí své studenty, jak s nimi pracovat, ale každý obor je zaměřen jinak, a některé informace si studenti musí vyhledat sami. Zde záleží také na tom, zda daného jedince téma náboženských organizací vůbec zajímá. U vysokoškoláků předpokládám větší všeobecný přehled, ale někteří vysokoškoláci se orientují jen ve svém oboru.

Druhým důvodem by mohl být fakt, že blíže znát organizaci Svědků Jehovových ještě neznamená mít k ní neutrální vztah. Možná se tito lidé studiem nebo zkušenostmi přesvědčili, že jsou Svědkové Jehovovi negativním jevem ve společnosti.

4.3.4. Zhodnocení výzkumu

Svědkové Jehovovi jsou u nás velmi dobře známí. Většina lidí se se Svědky za svůj život již setkala převážně na prahu svých příbytků, nebo na ulici či jiném veřejném místě. Výzkum potvrzuje, že jsou členové ve své misijní činnosti opravdu velmi aktivní.

Výsledky dotazníku nejsou překvapivé. Většina lidí považuje Svědky Jehovovy za sektu a většina k nim má záporný vztah. Z výzkumu vyplývá, že velká část lidí ztotožňuje své představy o sektě právě s náboženskou společností Svědkové Jehovovi, ačkoliv se samotní členové tomuto označení brání. Teorie denominalizace sice tvrdí, že Svědkové pomalu ztrácejí svůj protestní náboj, ale z mého výzkumu je patrné, že pořád nejsou ve společnosti přijímáni příliš dobře. Jaké jsou důvody?

Většina lidí jako svůj hlavní důvod uvedla, že jim vadí způsoby šíření učení a považují je za vlezlé, neodbytné. Celkově špatné byly i dojmy většiny lidí z osobního setkání s těmito lidmi. Vypovídá to tedy o tom, že jsou Svědkové Jehovovi nepříjemní lidé? Nemyslím si, že je to správný závěr. Vždyť jen málo lidí vybralo jako hlavní důvod svého záporného vztahu špatnou osobní zkušenost s těmito členy. Otázkou tedy zůstává, do jaké míry na respondenty zapůsobilo chování členů, a do jaké míry účel jejich návštěvy. Lidem obecně není příjemná jakákoliv manipulace a představit se na prahu dveří jako Svědek Jehovův automaticky tuto představu v lidech probouzí. Lidé mají možná pochybnosti o dobrých úmyslech Svědků Jehovových, obtěžuje je narušení soukromí, nebo zkrátka nechtějí, aby jim někdo vnucoval jeho pohled na svět.

Dalším velmi častým důvodem záporného vztahu bylo, že je považují za nebezpečnou sektu. Jen málo lidí uvedlo, že nesouhlasí s jejich učením a málo lidí má s nimi špatné osobní zkušenosti. O čem to vypovídá?

Hlavní důvody, které dotazovaní uváděli pro svůj záporný vztah, můžeme dát do souvislosti s předchozími otázkami. Po své vlastním zhodnocení nadpoloviční většina odpověděla, že učení Svědků Jehovových spíše nebo vůbec nezná. Také většina dotázaných se nikdy nedostala k časopisům Svědků Jehovových. Více respondentů si je vědomo, že jsou Svědkové Jehovovi křesťané, ale je to jen osobní tvrzení, které nemusí odpovídat pravdě. Bibli totiž přiřadil k Svědkům Jehovovým jen málokdo. Je tedy jasné, že jen velmi malé množství se s naukou Svědků Jehovových seznámilo. Respondenti nevolili příliš často jako hlavní důvod svého záporného vztahu nesouhlas s učením, protože učení zná menšina. Odpověď na otázku, zda lidé formují svůj vztah k tomuto hnutí na základě znalosti jejich učení, zní, že ve většině případů ne. Vlivem čeho se tedy formují vztahy

veřejnosti k Svědkům Jehovovým? Znájí lidé alespoň způsob organizace Svědků Jehovových?

Hlavní představa o financích v sektách, která koluje v myslích lidí, vypadá tak, že členové předávají veškeré své úspory a majetky vedení organizace. Polovina lidí si to myslí nebo alespoň to tak odhaduje i v případě Svědků Jehovových. Je to jeden z předsudků, který je široce sdílen a který může mít vliv na vztah společnosti k této organizaci.

Lidé ve většině případů neznají učení Svědků Jehovových a nevědí o podobnosti s křesťanským učením. Mají mylné představy o financování této organizace a jejich znalost se, co se týká Svědků Jehovových, omezuje jen na zákaz krevních transfúzí a službu dům od domu. To vše může automaticky zařadit Svědky Jehovovy do kolonky nebezpečná sekta, což byl také druhý nejpočetnější hlavní důvod záporného vztahu. Je tedy nasnadě, že vztah lidí k této náboženské společnosti se ne vždy vytváří na základě ověřených informací.

Není ovšem zcela jasné, že by se vztah veřejnosti k Svědkům Jehovovým zlepšil, když by vládla mezi lidmi lepší informovanost. Někteří by si svůj záporný názor jen potvrdili, někteří by možná přiznali určitou zaujatost.

V dotazníku jsem se zeptala lidí na jejich názor ohledně krevních transfúzí a volby jiné léčby. Téměř 40% lidí by v případě přímého ohrožení života nenechalo Svědky rozhodovat o své léčbě, dalších 40% by nenechalo Svědky rozhodovat o svém dítěti. Je jasné, že tuto otázku je těžké jednoznačně zodpovědět. Svědkové Jehovovi jsou svým odmítáním krevních transfúzí nechvalně proslulí. Otázkou je, zda by se lidé, kteří by tak horlivě prosazovali záchranu života nad volbou, takto rezolutně zachovali, když by se nejednalo o Svědka a krevní transfúze. Představme si člověka, který by pro sebe odmítal druh léčby v České republice běžně praktikovaný a k tomuto rozhodnutí by měl své osobní důvody nesouvisející s náboženským přesvědčením (např. nedůvěra k této léčebné metodě). Toto rozhodnutí by ho mohlo ohrozit na životě, ale přesto by raději zkusil alternativní léčbu. Naordinovali by mu tito lidé běžně praktikovanou léčbu povinně? Nebo by v tomto případě nechali člověka léčbu zvolit? Tato otázka je jednoznačně nad rámec mého výzkumu, ale bylo by zajímavé tyto dva případy srovnat.

Myslím si, že problém tkví především v důvodu, proč Svědkové Jehovovi léčbu pomocí krevních transfúzí odmítají. Náboženské přesvědčení se dnes nezdá dost pádným důvodem, proč něco obecně uznávaného jako dobré odmítat.

Je podle mě nemožné určit jeden hlavní důvod špatného vztahu společnosti k Svědkům Jehovovým. V některých případech je to rozhodně míra omylů a špatných informací, ale podle mého názoru je to i celkový dojem, kterým Svědkové Jehovovi působí navenek. Svou aktivní misijní činností a službou dům od domu připomínají obchodníky, kteří se snaží prodat své zboží. Přidejme horlivost, s jakou věří svému učení a své organizaci a také nebezpečí, kterému se vystavují členové odmítáním krevních transfúzí. To vše má svůj vliv na širokou veřejnost.

Svědkové Jehovovi postupně zmírňují svá přísná pravidla, jak se o tom zmiňuje i teorie denominalizace. Je možné, že v budoucnu budou výsledky podobných dotazníků jiné. Jak se bude proměňovat organizace Svědků Jehovových, budou se proměňovat vztahy společnosti k ní. Lidé budou zaujímat častěji neutrální nebo dokonce kladné vztahy. Zatím je to však budoucnost.

5. Závěr

V závěru své bakalářské práce bych ráda uvedla některé poznatky, které jsem v průběhu psaní této práce získala, ať už to byly poznatky při tvorbě teoretické práce, nebo zkušenosti, které jsem načerpala při svém výzkumu.

Má práce se zabývá problematikou náboženské společnosti Svědkové Jehovovi. V teoretické části je rozebrána tato společnost jako taková se zvláštním důrazem na vztah ke společnosti. Jsem si dobře vědoma toho, že je má práce zaměřena na organizaci Svědků Jehovových z vnějšího pohledu, ale snažila jsem se připodobnit i úhel pohledu členů této organizace. Tohoto tématu se také úzce dotýká rozhovor s panem Michalem M. Malým v časopise Dingir uvedený v příloze. Tento muž je Svědek Jehovův, který se angažuje v otázce krevních transfúzí, konkrétně bojuje za zmírnění nauky. Své názory ovšem publikuje pod pseudonymem, v opačném případě by mu hrozilo vyloučení ze společenství. Pohybuje se na jakémsi rozhraní mezi organizací a okolním světem, v šedé zóně. Podle mého názoru je velmi zajímavé přečíst si názory člověka, který nestojí ani na jedné straně bariéry.

Má praktická část se orientovala zejména na vztah společnosti k této náboženské organizaci. Dotazník vyplnilo celkem 106 lidí, kteří odpovídali na otázky ohledně zkušeností, vědomostí a názorů na Svědky Jehovovy. Výsledky mi poskytly množství látky k zamyšlení. Ze tří hypotéz se mi potvrdila jen jedna, přesto nepovažuji svůj výzkum za neúspěšný. Myslím si, že na otázky, které jsem si položila v úvodu své praktické části, moje závěrečné zhodnocení výzkumu dalo odpovědi.

Cílem mé práce bylo přiblížit náboženské hnutí Svědkové Jehovovi, určit pohled, který má na toto hnutí společnost, a čím může být tento pohled formován. Domnívám se, že tyto otázky má práce zodpověděla.

Při psaní této práce jsem došla k různým poznatkům. Zjistila jsem, jak je těžké objektivně přiblížit některé skutečnosti, aniž bych se vědomě či nevědomě nepřiklonila na jednu nebo druhou stranu. Potýkala jsem se s tím při psaní teoretické části, ale i při tvorbě a hodnocení dotazníků. Přesto mě však práce na mé bakalářské práci zvláštním způsobem naplňovala. Doufám, že ti, kteří si mou práci přečtou, v ní najdou ponaučení a zajímavá fakta.

Seznam použité literatury

MONOGRAFIE:

- ALLAN, John, BUTTERWORTH, John a LANGLEYOVÁ, Mertle, 1993. *Víry a vyznání: Náboženství, Sekty, Paranormální jevy*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovart. ISBN: 80- 7145-011-1
- BARRET, V.D., 1998. *Sekty, kultury, alternativní náboženství*. Přeložil D. ZBAVITEL. Praha: Ivo Železný. ISBN 80- 240-0066-0
- *Bible*. Překlad 21. století. 2009. 1.vydání. Praha : Biblion, . 1290 s. ISBN: 978-80-87282-00-7
- ENGELHART, Vojtěch, 1974. *Kdo jsou Svědci Jehovovi?*. Řím: křesťanská akademie.
- FRANZ, Raymond, 1998. *Krize svědomí – Výpověď člověka, který odešel z ústředí Svědků Jehovových*. 2. vydání. Praha: Návrat domů. ISBN: 80-85495-80-5
- GIDDENS, Antony, 1999. *Sociologie*. Přeložil J. JAŘAB, 1. vydání. Praha: Argo. ISBN: 80-7203-124-4
- JANDOUREK, Jan, 2001. *Sociologický slovník*. 1.vydání. Praha: Portál. ISBN 80-7178-535-0
- MARTINEK, Branislav, 2000. *Náboženská společnost a stát. Historie svědků Jehovových v Československu*, Praha: Dingir. ISBN: 80-902528-3-4
- REMEŠ, Prokop, 1995. *Svědkové Jehovovi - historický přehled*. Praha: Oliva, křesťanské nakladatelství pro Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů. ISBN: 80- 85942-03-8
- *Ročenka Svědků Jehovových*, 2013. Watchtower Bible And Tract Society Of New York INC. 25 Columbia Heights Brooklyn, NY
- Watchtower Bible and Tract Society of New York, inc., 1991 *Otázky mladých lidí – praktické odpovědi*, New York, Brooklyn: Bible Students Association
- Watchtower Bible and Tract Society of New York, inc. 1994 *Co je smyslem života?*, Brooklyn USA: Bible Students Association
- Watchtower Bible and Tract Society of New York, inc. 1995. *Svědkové Jehovovi a vzdělání*. Brooklyn USA: Bible Students Associatio

ODBORNÁ PERIODIKA:

- *Poznávejte Boží slovo*, 2011. časopis Strážná věž, Brooklyn USA: Watchtower Bible and tract society od Pennsylvania, 132 (21), s. 16-17
- *Proč se řídit biblickými zásadami?* 2011, časopis Strážná věž, Brooklyn USA: Watchtower Bible and tract society of Pennsylvania, 132 (21), s.8-9

ELEKTRONICKÉ ZDROJE:

- ČINČURA, Jan. 2010. *Bezkrvní medicína- hematologové nejsou jednoznačně proti*. In: tribune.cz [online] 10.3. [cit 26.1. 2013]. Dostupné z: <http://www.tribune.cz/clanek/16899>
- Anon, 2009, *Jehovah's Witness Beliefs* In: watchtowerinformationsservice.org [online] 6.7. [cit 13.12 2012] dostupné z: <http://www.watchtowerinformationsservice.org/doctrine-changes/jehovah-witness-beliefs/>
- MACHÁLEK, Vít, 2009. *Vývoj společenství Svědků Jehovových*. Dingir [online]. Praha> Dingir 12 (3) [cit. 1.3. 2013] ISSN: 1212-1371 dostupné z: http://www.dingir.cz/vyvoj_spolecenstvi_svedku_jehovovych.shtml
- MUSILOVÁ, Eva. 2012. *Seriál:Bezkrvní medicína*. In: ordinace.cz [online]. 24.8. [cit. 25.1.2013]. Dostupné z: <http://www.ordinace.cz/clanek/serial-bezkrvni-medicina/>
- PROFANT, Vít, ŠTAMPACH, Ivan. O. 2000, *Co je a co není sekta*. Dingir.[online]. Praha: Dingir, 3 (4) [cit. 17.12.2012] ISSN: 1212-1371 dostupné z: <http://www.dingir.cz/archiv/Dingir400.pdf>
- VELECHOVSKÝ, P, 2012. *Náboženská společnost Svědkové Jehovovi - dějiny a současnost v zahraničí i v České republice* In: Viryavyznani.estranky.cz [online]. 22.7. [cit. 25.1.2013]. Dostupné z: <http://www.viryavyznani.estranky.cz/clanky/nabozenska-spolecnost-svedkove-jehovovi.html>
- VOJTÍŠEK, Zdeněk 2004. *Co se slovem „sekta“?*. Dingir.[online]. Praha: Dingir, 7 (4) [cit. 15.1.2013] ISSN: 1212-1371 dostupné z: <http://www.dingir.cz/archiv/Dingir404.pdf>
- VOJTÍŠEK, Zdeněk, 1998. *Náboženství a sekty v České republice*. In: Charliejen.net [online]. 28.7. [cit.5.1.2013] Dostupné z: http://charlijen.net/wp-content/uploads/N%C3%A1bo%C5%BEenstv%C3%AD_a_sekty_v_%C4%8CR.pdf
- Watch Tower Bible and Tract Society od Pennsylvania. 2013. *Jak je Vaše činnost financována?* In: JW.org [online] 2013 [cit. 1.2. 2013] dostupné z: <http://www.jw.org/cs/svedkove-jehovovi/caste-otazky/financovani-cinnosti/>

- Watch Tower Bible and Tract Society od Pennsylvania. 2013. *Proč si říkáte Svědkové Jehovovi?* In: JW.org [online] 2013 [cit. 6.2. 2013] dostupné z: <http://www.jw.org/cs/svedkove-jehovovi/caste-otazky/jmeno-svedkove-jehovovi/>
- Watch Tower Bible and Tract Society od Pennsylvania. 2013. *Vyhýbáte se bývalým členům vašeho náboženství?* In: JW.org [online] 2013 [cit. 4.1.2013] dostupné z: <http://www.jw.org/cs/svedkove-jehovovi/caste-otazky/vyloucení>
- Watch Tower Bible and Tract Society od Pennsylvania. 2013. *Proč chodíte dům od domu?* In: JW.org [online] 2013 [cit. 4.1.2013] dostupné z: <http://www.jw.org/cs/svedkove-jehovovi/caste-otazky/dum-od-domu/>

Seznam grafů a tabulek

Graf č. 1 Struktura respondentů podle toho, zda vnímají SJ jako sektu	30
Graf č. 2 Struktura respondentů podle příležitosti při které se se SJ setkali.....	31
Graf č. 3 Struktura respondentů podle dojmu, jakým na ně SJ zapůsobili	31
Graf č. 4 Struktura respondentů podle znalosti učení SJ	32
Graf č. 5 Struktura respondentů podle znalosti základních faktů nauky SJ	33
Graf č. 6 Struktura respondentů podle odpovědí na způsob financování SJ	34
Graf č. 7 Struktura respondentů podle názoru na rozhodování o SJ o své léčbě.....	34
Graf č. 8 Struktura respondentů podle vztahu s SJ	35
Graf č. 9 Struktura respondentů podle hlavního důvodu záporného vztahu k SJ.....	35
Graf č. 10 Jak ovlivňuje náboženská víra vztah k SJ.....	38
Graf č. 11 Jak ovlivňuje věk vztah k SJ.....	39
Tabulka č. 1 Počty respondentů podle náboženské víry a vztahu k SJ.....	36
Tabulka č. 2 Jak ovlivňuje náboženská víra vztah k SJ.....	37
Tabulka č. 3 Počty respondentů podle věku a vztahu k SJ	39
Tabulka č. 4 Počty respondentů podle vzdělání a vztahu k SJ	40

Seznam příloh

Příloha č. 1 Dotazník	I
Příloha č. 2 Struktura respondentů podle pohlaví.....	V
Příloha č. 3 Struktura respondentů podle věku	V
Příloha č. 4 Struktura respondentů podle vzdělání	V
Příloha č. 5 Struktura respondentů podle náboženské víry.....	VI
Příloha č. 6 Rozhovor s Michalem M. Malým o životě v šedé zóně, o krevních tranfúzích a o problémech spojených s vyloučením.....	VII

Příloha č. 1 Dotazník

Dobrý den,

jsm studentka 3. ročníku Filozofické fakulty Univerzity Pardubice a v rámci své bakalářské práce provádím výzkum týkající se náboženské společnosti Svědkové Jehovovi. Mým cílem je zjistit, jaký je celkový pohled veřejnosti na toto náboženské hnutí. Prosím Vás o vyplnění mého dotazníku, který slouží pouze k účelům tohoto výzkumu a je anonymní. Určen je pro ty, kteří již o této náboženské společnosti někdy slyšeli.

Vámi zvolenou odpověď označte křížkem, pokud se jedná o otázky s možností volné odpovědi, napište stručně a výstižně svůj názor.

Děkuji předem za spolupráci na mém výzkumu.

1. Jste?

Muž Žena

2. Jaký je Váš věk?

15 let a méně 16-25 let 26-35 let 36-45 let 46- 55 let
 56-65 let 66 a více let

3. Jaké je Vaše aktuální nejvyšší dosažené vzdělání?

Základní Střední včetně vyučení (bez maturity) Úplné střední (s maturitou)
 Nástavbové studium Vyšší odborné Vysokoškolské

4. Jaká je Vaše náboženská víra?

Bez náboženské víry
 Věřící, ale nepatřím k žádné náboženské církvi nebo organizaci
 Věřící, hlásící se ke křesťanské církvi
 Věřící, hlásící se k jiné (nekřesťanské) náboženské organizaci
 Nechci uvést

5. Považujete náboženskou společnost Svědkové Jehovovi za sektu?

ano ne nejsem si jistý/á

6. Setkal/a jste se někdy s nějakými členy Svědků Jehovových při jejich misijní činnosti?

ano *(pokračujte následující otázkou)*

ne *(pokračujte otázkou č. 9)*

7. Při jaké příležitosti jste se s nimi setkal/a?

- Navštívili mě doma
- Setkal jsem se s nimi na ulici či jiném veřejném místě
- Zúčastnil jsem se jejich shromáždění
- Jiná příležitost

8. Jaký dojem ve Vás tito členové zanechali?

- rozhodně kladný
- spíše kladný
- neutrální
- spíše záporný
- rozhodně záporný

9. Dostaly se Vám někdy do ruky časopisy Strážná věž nebo Probudte se?

- ano ne

10. Myslíte si, že znáte alespoň základní učení, které hlásají členové Svědků Jehovových?

- ano spíše ano spíše ne ne

11. Věděl/a jste, že se Svědkové Jehovovi považují za křesťany?

- ano ne

12. Víte, jaká kniha je pro Svědky Jehovovy nejposvátnější?

- ano, jaká? (napište):.....
- ne

13. Víte, jakým způsobem je hnutí Svědkové Jehovovi financováno? *(Pokud ne, zkuste si alespoň tipnout)*

- Členové odevzdávají povinné příspěvky
- Finančními příspěvky od státu
- Vše je financováno z dobrovolných darů
- Jiný způsob (napište):.....
.....
.....

14. Svědkové Jehovovi kvůli své víře v posvátnost krve odmítají pro sebe i své děti krevní transfúze. Na území některých států jim mohou být provedeny i přes jejich nesouhlas, ale v jiných zemích zahrnujících i Českou republiku se odmítnutí krve bere jako obecné právo pacienta. Jaký je Váš názor?

- Myslím si, že by se na přání pacienta neměl brát ohled, jedná-li se o záchranu života
- Myslím, že by se na přání neměl brát ohled, je-li pacient dítě
- Myslím, že každý má nárok odmítnout nabízenou léčbu, jsou i jiné možnosti: např. náhražky krve
- Nemám na to jasný názor
- Jiný (napište):
.....
.....

15. Jaký je Váš vztah k náboženské společnosti Svědkové Jehovovi?

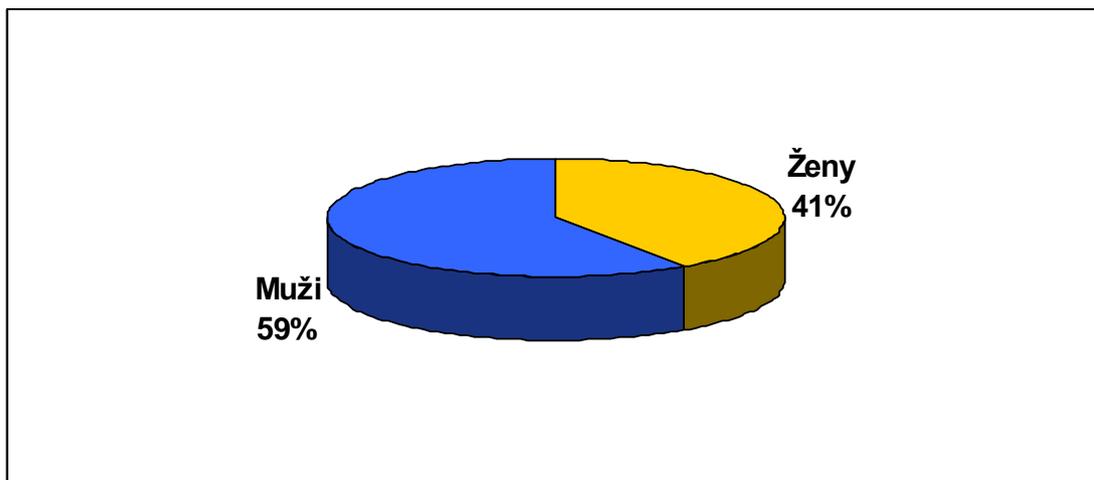
- rozhodně kladný *(konec dotazníku)*
- spíše kladný *(konec dotazníku)*
- neutrální *(konec dotazníku)*
- spíše záporný *(pokračujte otázkou č. 18)*
- rozhodně záporný *(pokračujte otázkou č. 18)*

16. Jaký je Váš důvod? (Vyberte jeden dominantní)

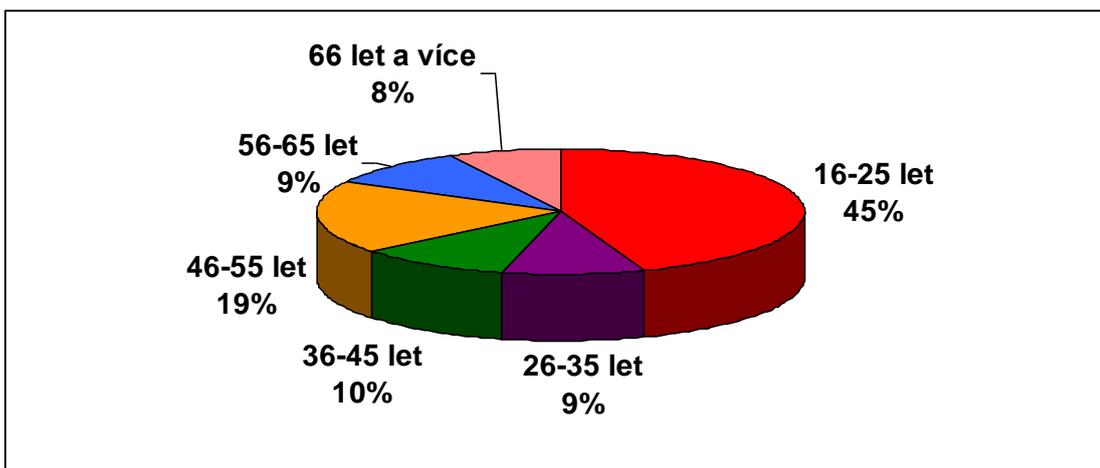
- Považuji je za nebezpečnou sektu
- Vadí mi, že odmítají krevní transfúze
- Považuji jejich učení za nepravdivé
- Vadí mi, jakým způsobem šíří své učení (jsou vlezlí, neodbytní atd.)
- Mám s nimi špatné osobní zkušenosti
- Jiný důvod (napište):.....
.....
.....

Děkuji Vám za Vaši ochotu a Váš čas.

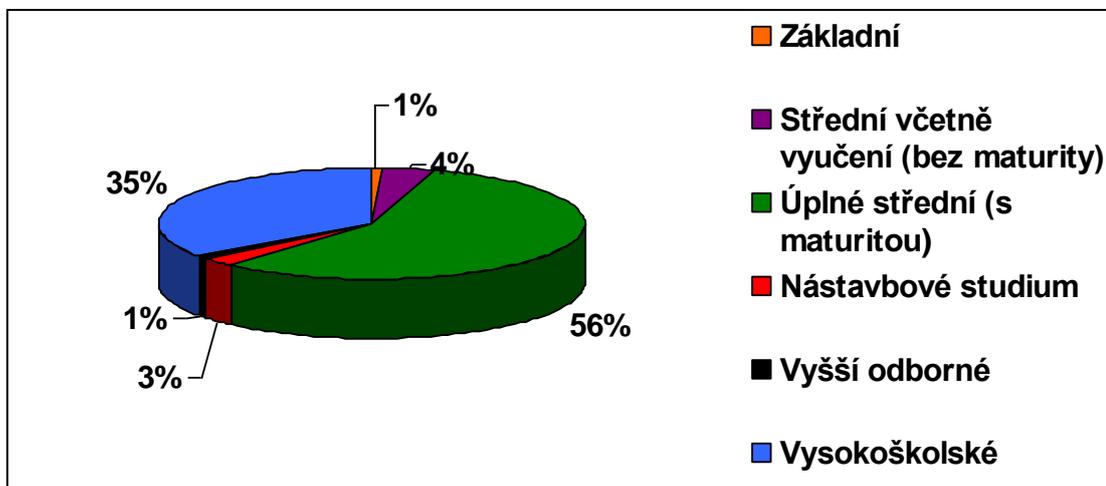
Příloha č. 2 Struktura respondentů podle pohlaví

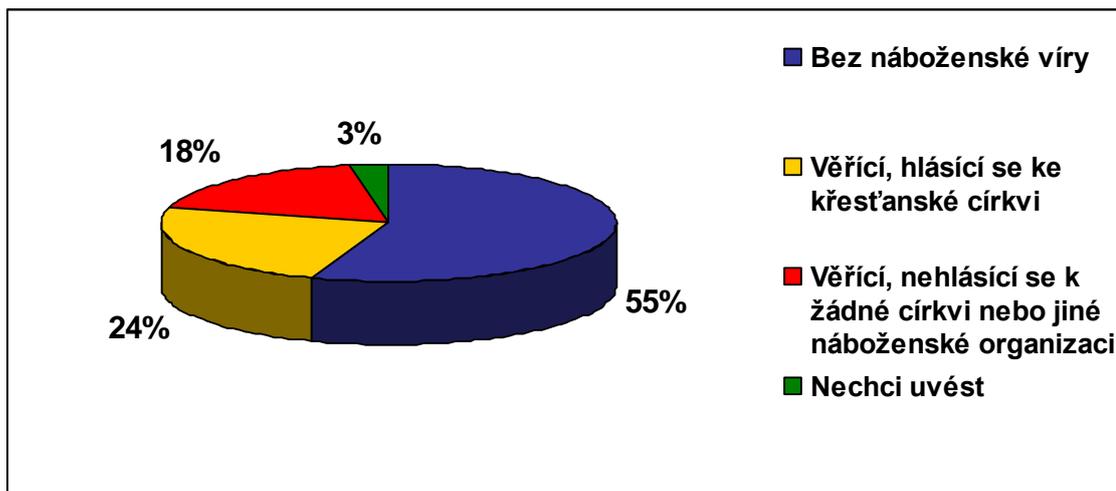
Příloha č. 3 Struktura respondentů podle věku

Příloha č. 4 Struktura respondentů podle vzdělání

Příloha č. 5 Struktura respondentů podle náboženské víry

Příloha č. 6 Rozhovor s Michalem M. Malým o životě v šedé zóně, o krevních transfúzích a problémech spojených s vyloučením

Život v šedé zóně

Michal M. Malý je svědek Jehovův, který se angažuje ve Spojenectví svědků Jehovových za reformu v otázce krve (AJWRB). Používá pseudonym, neboť kvůli postoji Spojenectví vůči doktríně o odmítání krevní transfúze by mu hrozilo vyloučení z Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi. O vývoji této doktríny publikuje články na Internetu i v časopise Dingir.

Vnímám vás jako člověka, který stojí na pomezí mezi vírou svědků Jehovových a tzv. odpadnutím. Vidím to správně?

Svědkové Jehovovi jsou specifickou organizací v tom smyslu, že mezi vnějším světem a tím, co je uvnitř, existuje velmi vysoká a pevná zeď. V té zdi jsou okénka, jimiž je možno nakukovat, ale ti, kdo jsou uvnitř, a ti, kdo jsou vně, nejsou dost dobře schopni se navzájem pochopit. Na straně svědků je důvod v jejich představě, že před světem kolem se musí chránit. Je samozřejmě pravda, že ve společnosti je mnoho špatného, ale svědkové tu špatnost vidí úplně všude a neustále o těchto špatnostech mluví. Informace o světě za zdi mají dvojím způsobem filtrovány: jednak literaturou svědků, jednak si je filtrují ve své mysli sami.

Jakým způsobem?

Pokud jim něco nezapadá do jejich naukového systému, který si postupně osvojili, a který má důkladně propracovanou logiku, tak to vytěsňují. Jsou naučeni raději vůbec neuvažovat o věcech, které se jim do onoho systému nehodí.

A na vnější straně té zdi?

Společnost okolo také nevidí, jací svědkové ve skutečnosti jsou. Svědkové mají mnoho kladných vlastností. Stát se svědkem je pro mnoho lidí záchrana. Přijdou k Bibli, začnou žít slušně a mravně, a to jistě znamená mnoho pozitiv pro jejich život. Okolní společnost ale vidí těmi pomyslnými okénky spíše extrémní: to, že svědkové odmítají transfúze, že neslaví Vánoce, že mají aféru s pedofily, že stále zvoní na dveře... Ale ve skutečnosti jsou v této organizaci mnohem záluždnější a veřejnosti většinou skryté věci.

Co máte na mysli?

Extrémní případy smrti kvůli odmítnutí transfúze a podobné věci se týkají jen malé části lidí. To samozřejmě nesnižuje jejich závažnost. Ale závažné je také působení, které se týká životů téměř všech svědků, například tlak na to, aby se vzdali dětí, vyššího vzdělání či přátelství s lidmi, kteří nejsou svědky. Takové zcela normální věci pak člověku nutně chybí, i když si stokrát denně namlouvá, že je spokojený a šťastný průkopník anebo třeba šťastná manželka vysoko postaveného krajského dozorce. Z těchto osobních a vlastně vynucených obětí vznikají dlouhodobé konflikty mezi podvědomím a vědomím, mezi tím, co podvědomí a svědomí cítí, a mezi nároky, které jsou na ně kladeny. Navenek se pak takový konflikt projeví například různými nevysvětlitelnými psychosomatickými obtížemi.

Organizace může kontrolovat tak osobní volby, jako jsou děti nebo vzdělání?

Oficiálně a prvoplánově si samozřejmě organizace svědků něco takového dovolit nemůže. Nezákonně by omezovala osobní svobodu. Používaná taktika je jednoduchá a po desetiletí fungující. Svědkům je neustále zdůrazňováno, že svět stojí na pokraji Armagedonu, po kterém nastane pro svědky věčný život v pozemském ráji. Je tedy přirozené, že by měli veškeré úsilí věnovat kázání a varování lidí před tímto koncem a že na rození dětí a další vzdělávání budou mít spoustu času v novém světě. Již v roce 1920 vyhlásil druhý prezident svědků J. F. Rutherford, že Armagedon je za dveřmi a že "miliony dnes žijících nikdy nezemřou". A tak mnozí svědkové zemřeli bezdětní a jejich celoživotní profesí byla kolportáž publikací společnosti Strážná věž.

Moje první otázka se týkala jakéhosi pomezí. Vy se tedy snažíte tuto zeď ignorovat nebo ta okénka trochu zvětšovat.

Ano. Snažíme se zprostředkovat vzájemnou výměnu informací na obě strany. Mezi svědky jsou lidé, kteří si uvědomují, že svět není černobílý, a že to, co je za zdí, není vše jen špatné. Žijeme v jakési šedé zóně. Jakmile však je takový svědek odhalen, je exkomunikován. Je vyvržen za onu zeď - svědkové přestanou od něj poslouchat i to málo, co nyní poslouchají, a on také přestane být tak vnímavý na to, jaká je za zdí atmosféra.

Je v této šedé zóně hodně svědků?

Svědků, kteří si uvědomují, že ne všechno je v jejich organizaci v pořádku, je pravděpodobně docela dost. Ale chováme se podobně, jako to bývalo za komunismu: hovoříme o tom jenom doma nebo mezi nejbližšími. Určitě takových není většina svědků, ale znám mnoho lidí, kteří už léta vědí, že něco mohou říci v Sále království (tj. v modlitebně svědků), něco jenom doma, a něco si dokonce mohou jenom myslet. Je zajímavé, že někteří jsou i "starými kozáky", dlouholetí starší ve sborech. Mnozí však stále čekají, že nesprávné věci, které v organizaci vidí, vyřeší Bůh. Někteří si však uvědomí svoji osobní odpovědnost, a začnou jednat podle svého svědomí. To pak obvykle také znamená, že již dále nechtějí být představiteli sborů - staršími.

Také tento postoj musí přece po určité době vést k psychosomatickým potížím.

Mezi svědky je velké množství lidí s psychickými problémy. Mnozí z nich si však odmítají připustit, že se nestanou šťastnými tím, že si o tom budou denně číst ve své literatuře. A tak navštěvují různé lékaře s různými jinými obtížemi - typický je pro svědky "únavový syndrom" a samozřejmě další nemoci, kde psychika a podvědomí hrají výraznou roli: bolesti zad, bolesti hlavy, potíže se spánkem, žaludeční obtíže atd. Základem léčby je odhalit příčinu problému, v tomto případě již zmíněného konfliktu mezi podvědomím a nároky vědomě na sebe kladenými. Pokud se příčina najde a pojmenuje, je to první krok k uzdravení.

Týká se rozpor mezi myšleným a vyřčeným často také doktrína o odmítání transfúze krve?

To, že s touto naukou není něco v pořádku, si uvědomuje velké procento svědků. Tato nauka se totiž neustále mění, a hranice toho, co se z krve a jejích frakcí může přijmout, se stále rozšiřují. To je určitě dobře, ale pořád se dějí případy, kdy svědkové obětují svůj život kvůli neznalosti toho, co by už mohli přijmout, aniž by tím přestoupili aktuální verzi této nauky.

Takže proto vzniklo Spojenectví svědků Jehovových za reformu v otázce krve.

Ano. Tato skupina vznikla roku 1997 ve Spojených státech. Jejím zakladateli bylo 8 členů výborů pro styk s nemocnicemi. Tyto výbory jsou jakýmsi nárazníky mezi nemocnými svědky a lékaři, kteří je ošetřují. Členové výborů mají zprostředkovat výměnu informací, ale tím zároveň již svojí prostou přítomností vykonávají i nátlak na pacienta, aby vytrval ve svém odmítání transfúze. A přímo tlačí na lékaře, aby toto odmítání respektoval. Skupinu členů těchto výborů, kteří tedy měli velmi osobní zkušenosti s aplikací této nauky v nemocniční praxi, spojilo poznání, že tato nauka není správná. Sepsali prohlášení pro ústředí svědků (tzv. vedoucímu sboru) v Brooklynu. Vedoucí sbor o tomto prohlášení jednal, ale nijak na něj bezprostředně nereagoval. Stanovisko této skupinky ovšem vešlo díky internetovým stránkám ve známost mezi svědky ve Spojených státech a dále ve světě. Brooklynské ústředí nakonec muselo reagovat, a tak od roku 2000 vycházejí v hlavním časopise svědků - ve Strážné věži - články, které postupně rozšiřují hranice toho, co je dovoleno. Články se sice tváří, jako by v nauce o odmítání transfúze zůstalo všechno při starém, ale ve skutečnosti pomalu dovolují svědkům přijímat stále více krevních frakcí.

Ve většině naléhavých situací je třeba transfundovat celou krev, nejen nějaké frakce. Netýkají se tedy drobné posuny v nauce jen velmi malého počtu případů?

Plná krev se používá v dnešní době výjimečně - méně než v desetině procenta případů. Transfúzní stanice krev zpracovávají a rozdělují na jednotlivé složky (frakce). Máte ale pravdu, že ani uvolněná politika vůči krvi neřeší většinu případů. Nejčastěji používané frakce - erytrocyty a plazma - jsou u svědků stále na seznamu nepřijatelných složek. Velký pokrok se však děje v použití hemoglobinu, což je frakce krve přenášející kyslík. Používá se hovězí hemoglobin, a zatím se zdá, že jeho podávání je nejen účinné, ale hlavně bezpečné. Je samozřejmě paradoxní, že přípravek vyrobený z kravské krve je (naštěstí!) pro svědky akceptovatelný. Jeho zavedení do běžného použití v urgentní medicíně by vyřešilo zbytečná úmrtí kvůli náhlým krevním ztrátám např. při nehodách.

Proč lidé ze Spojenectví svědků Jehovových za reformu v otázce krve zůstávají v anonymitě na "svědkovské" straně zdi? Nebylo by snazší (a i poctivější), kdyby na nauky o odmítání transfúze poukazovali otevřeně z druhé strany barikády?

Myslím, že pohnutky k tomu jsou dvojí. Na jedné straně Spojenectví chce zprostředkovat nezávislé informace především svědkům, a kdybychom organizaci opustili (anebo vyšli z anonymity a nechali se vyloučit), svědkové by nás přestali poslouchat, protože bychom byli za zdí. Je úplně něco jiného, když si svědek přečte na internetu informace od jiného svědka, než kdyby mu úplně stejné informace chtěl poskytnout lékař nebo bývalý svědek. V těchto případech by fungovalo ono černobílé vidění, které by tyto informace prostě vytěsnilo. Naše Spojenectví naopak může jednotlivému svědkovi ukázat, že není sám se svými obavami z této nauky a že i jiní svědkové uvažují podobně jako on. Díky tomu, že mu to říká bratr nebo sestra, může svědek začít uvažovat.

A ten druhý motiv, proč Spojenectví zůstává v šedé zóně?

Tím je to, že od svědků se velmi těžce odchází. Od svědků nelze jednoduše odejít do nějaké jiné církve nebo zůstat bez církve. Pro všechny svědky, a zvláště pro ty, kdo mezi svědky vyrůstali, znamená odchod totální sociální izolaci a někdy i velmi těžkou ekonomickou a emocionální ztrátu. Příbuzní a přátelé z řad svědků (a mnohdy to jsou jediní příbuzní či jediní přátelé, které odpadlík doposud měl) ukončí ze dne na den s odpadlíkem jakýkoli kontakt. Podle učení svědků Jehovových není možné s odpadlíkem mluvit ani mu třeba podat ruku, aniž by sám svědek za to nebyl vyloučen a sám se nestal

stejným odpadlíkem. Pokud se odpadlíkem stane někdo, kdo mezi svědky žil třeba čtyřicet let a za tu dobu obětoval své víře vzdělání, zaměstnání nebo rodinu, má to ohromně těžké.

Není tedy divu, že o svých pochybnostech svědkové raději veřejně nemluví, anebo si na ně dokonce zakazují myslet.

Ano. Navíc zbylí svědkové si musí odchod svého bratra nebo své sestry nějak vysvětlit. Od svědků by přece žádný zbožný a mravný člověk nemohl odejít, takže se odpadlíkům připisují nejrůznější poklesky, aby jejich odchod byl snáze vysvětlitelný. Odpadlík pak má na sobě i náklad pomluv a obvinění, jimž ani nemůže čelit. Nemůže nic vysvětlit, protože ho nikdo z jeho blízkých a milých, kteří mezi svědky zůstali, nechce ani slyšet.

Proto tedy uvažujete o poradenské práci pro ty, kdo společnost svědků Jehovových opustili. Jak si tu práci představujete? S čím byste jim mohl pomoci?

To by bylo na další rozhovor... Zatím v plenkách je projekt Rozcestí, který má pomoci se zorientovat těm, kteří prošli zkušeností v totalitně vedené organizaci typu svědků či jiné podobné. Mluvili jsme o psychosomatických potížích mezi členy organizace, a proto bude potřeba kromě laických dobrovolníků navázat spolupráci i s odborníky z oblasti psychologie a psychiatrie. Znalost zcela specifické svědkovské podoby "církevního práva" zase může pomoci například ve sporech o děti, v případech zneužívání apod.

Pokud má společnost svědků Jehovových tak totalitní rysy, můžete vůbec věřit v reformu? Je reforma v otázce krve vůbec představitelná?

Věřím, že představitelná je. Od roku 1923 svědkové 30 let zakazovali očkování (např. proti neštovicím), a dělali to se stejnou vehemencí jako nyní se zákazem transfúzí. Tato nauka byla v padesátých letech minulého století odvolána a zapomenuta. To je historický precedens pro tvrzení, že stejným způsobem může dojít u svědků k opuštění nauky o krvi. Ale i kdyby ne, pokud by byl díky naší činnosti zachráněn jeden člověk, jeden jediný život, má to smysl.

Děkuji za rozhovor.

Zdroj: Vojtíšek 2007, [online]